

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טווד"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשע"ח; **תמצית ההשערות: אתנת, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא = מאריך**, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא = טרחא** – שני משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; **מקף** – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; **פסק ו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק ככעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה, **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידם התחבירי כעוצרים ומחברים-משרתים, ולפי ההשערות

מונח ... מונח פזר – פרט המלמד על עצמו או על היוצא ממנו (כגון עונש כרת) למקום אחר ואם צריך גם במקום הופעתו, כל מונח עשוי להוסיף עוד פרט אחד המלמד על עוד מקום, כעין דון מיניה ואוקמיה במקומיה. פזר – ע"פ ספר **טוב טעם** – **הרב יום טוב ליפמאן העלר (תוספות יום טוב)** בפירושו על **רבינו בחיי בר' נח ז**, [כב] **כָּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת-רוּחַ תַּיִם בְּאֶפְרוֹ מִכָּל אֲשֶׁר בְּחַרְבָּה מֵתוֹ**: מביא מספר **פרדס רימונים** **שער הטעמים (שער כ"ט, פ"ב)** ... מפזר ונוסף עוד וצורתו כחץ < משפיע השפע. ואפשר לומר כי החץ מוליך השפע – הלימוד (דרך ותוכן) – מדברי תורה במקום אחד לפרנס עמם דברי תורה במקום אחר בתורה.

מונח ... מונח פזר מונח ... מונח תלישא-גדולה או מונח ... מונח תלישא-קטנה – התלישא מרמז על ענין שיעור, חציצה, מחיצה, מידרוג בביצוע המצוה, מידרוג בעונשים או שכר, הפזר לוקח האפיון של התלישא ומעבירו ללמד במקום אחר ואם צריך גם למקומו.

1.1 במדבר קרח טז,א

במדבר קרח טז,א:

וַתָּנוּ בְּתָנוּ וְאִשׁ וְשִׁמּוֹ עֲלֵיהֶן וְקָטְרַת לַפְּנֵי ה' מִחֹר וְהָיָה הָאֵשׁ וַיִּבְחַר ה' הַיּוֹם הַקֶּדוֹשׁ רֶבֶב-לָכֶם בְּנֵי לֵוִי:

תורה שלמה (סה) וַתָּנוּ בְּתָנוּ וְאִשׁ וְשִׁמּוֹ עֲלֵיהֶן וְקָטְרַת בְּבִלֵי יוֹמָא מְהַב, תניא: (יקרא צו ז, א) אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה, לימד על מערכה שניה של קטורת שלא תהא אלא על המזבח החיצון. (דהאי קרא במזבח העולה כתיב) אש מחתה ומנורה (אש דיוה"כ דלפני ולפנים ואש דמנורה דהדלקת נרות דכל יומא) מניין? (שתהא ניטלת מעל המזבח החיצון) ודין הוא: נאמרה אש בקטורת (דכתיב גבי קרח (אתה ואהרן איש מחתתו) וַתָּנוּ בְּתָנוּ וְאִשׁ וְשִׁמּוֹ עֲלֵיהֶן וְקָטְרַת, תר"ס ד"ה נאמרה), ונאמרה אש במחתה ומנורה, מה להלן על מזבח החיצון - אף כאן על המזבח החיצון.

מוצאות השערות בתפקידי טעם פסק בפסוק:

וַתָּנוּ בְּתָנוּ וְאִשׁ - מונח מונח פסק, קריאה עם פסק עבור מעשה קרח, קריאה בלי פסק עבור מעשה הקטורת והמנורה במשכן ובמקדש. **עֲלֵיהֶן וְקָטְרַת** - קדמא פסק ואולא, קריאה עם פסק עבור מעשה קרח, כי ע"פ תיב"ע קטורת עדת קרח לא הייתה של קודש, קריאה בלי פסק עבור מעשה הקטורת והמנורה במשכן ובמקדש. וראה בהמשך שימוש אחר לפסק זה.

עֲלֵיהֶן וְקָטְרַת - קדמא פסק אולא, בקריאה ללא פסק טעמי קדמא ואולא בתפקיד כעין כלל מלמד על הקטרת קטורת בכל יום וביוה"כ, וכן כעין כלל מלמד למקור האש לפעולות בקדש ובקדש הקדשים (קטורת, מנורה), קריאה עם פסק ראה להלן. **וְשִׁמּוֹ** - תלישא-קטנה בתפקיד שיעור של **מִחֹר** - ר"ת **מלוא חפניו רבה** (גבוה ולא שטוח), לשים **עֲלֵיהֶן** - על האש שבמחתות שהיא ממקור חיצון **וְקָטְרַת**, בשיעור **מלוא חפניו רבה** של קטורת מעבר ע"י **וַתָּנוּ בְּתָנוּ וְאִשׁ** - מונח מונח פסק פזר להידרש לשלושה ענינים אחרים,

- א. האש והקטורת עבור הקטרת קטורת במזבח הזהב בשחרית ובין הערבים,
- ב. האש והקטורת עבור אש דיוה"כ דלפני ולפנים
- ג. האש עבור ואש דמנורה דהדלקת נרות דכל יומא

לענין האחר הראשון אש וקטורת במזבח הזהב נדרש מהפסוק

- (א) **הָאֵשׁ** לקטורת במזבח הפנימי מקורה החיצון הוא בגחלים ממערכה שניה שעל המזבח החיצון, נשאת במחתה אחת,
- (ב) (ב) **הַקְטֹרֶת** ע"פ **משנה תמיד פ"ב ופ"ג**) שיעורה פרס של שתיים ומחצה מנה צבורה בבזך שבתוך כף שנפחה שלושה קבים (=3 פעמים 4 לוג היינו 12 לוג = הין אותיות **תָּנוּ** בניקוד שונה),
- (ג) בכל יום הכהן הזוכה בפיו הקרבת הקטורת נכנס עם קרובו, חופן מלוא חפניו קטורת מן הבזך, ומה שנופל לכף, קרובו צוברו על גב הקטורת שבכפיו. אפשר כי זה מרומז במלים **עֲלֵיהֶן וְקָטְרַת** - קדמא פסק אולא, בקריאה עם פסק מרמז לקטורת הנופל לכף ושהכהן השני צובר על גבי הקטורת של הכהן מקריב הקטורת.

ועוד ענין לדרוש למקום אחר **תורה שלמה (סו) קָטְרַת לַפְּנֵי ה'**, עשרה דברים נאמרו בכוס של ברכה וכו' מבושם שנאמר **קָטְרַת לַפְּנֵי ה' (פרקי רבינו הקדוש)**

תורה שלמה [זז] וְהָיָה הָאֵשׁ וַיִּבְחַר ה' הַיּוֹם הַקֶּדוֹשׁ וכי אין אנו יודעים שמי שיבחר ה' הוא הקדוש, אלא אמר להם משה הרי אני אומר לכם שלא תתחייבו בנפשותיכם, שאתם חמשים ומאתים איש שאתם מקריבים, מי שיבחר מכם יצא חי וכולם אוכדים. **(תנחומא ה)**

תורה שלמה תו"ש [זז] תנ"י יא, במדבר"ר פי"ח, ילקו"ש כאן ובמדבר אגדה: **וְהָיָה הָאֵשׁ וַיִּבְחַר ה' הַיּוֹם הַקֶּדוֹשׁ**, כך אמר להם משה היו יודעים שאותו האיש שיבחר בו הקב"ה הוא הקדוש שהוא לבדו ינצל והשאר כולם ימותו, הזהירו ואל תגרמו רעה לעצמכם, והם לא האמינו לדבריו ונשרפו, לכך אמר (להלן יז, א) את מחתות החטאים האלה בנפשותם. מלמד שהם פשעו בנפשותם. שכך אמר להם שלא ינצל אחד מהם, אותו שעוזר לו הקב"ה הוא ינצל בלבד. והשווה מאמרי ילמדנו בילקוט ת"ת (מאן) ח"ג עמ' קנא. וראה להלן אות טט.

וְהָיָה - רביע, **הָאֵשׁ** - תביר **אֲשֶׁר-יִבְחַר ה'** - מרכא טפחא, יתור לרבות **הוא** - מונח, מרבה **הַקֶּדוֹשׁ** - אתנה, מגביל **וְהָיָה** - רביע, ע"פ **תורה שלמה תו"ש [זז]** אפשר כי לפנינו ארבעה לימודים:

- (א) היו יודעים שאותו האיש שיבחר בו הקב"ה **הוא הַקֶּדוֹשׁ, הוא** - מונח, מרבה בנבחר קדושה **הַקֶּדוֹשׁ** - אתנה, מגביל הקדושה רק בנבחר,
- (ב) יתירה מזה בדומה לכהן גדול שהיה לו מחליף זמני עלול להיות מצב של קנאה, לכן הכהן המחליף הזמני לא נמצא בבית המקדש. כאן משה הזהיר שהנבחר לבדו ינצל והשאר כולם ימותו, הזהירו ואל תגרמו רעה לעצמכם,

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמתית – תהלים קי"ט; שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח; **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך; רבוי; **הגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרחא – שני משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **הגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; **מקף** – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **דרוש רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) **דרוש בפסוק** כמעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; **תלישא-קטנה** = **תראסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכתה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכתה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

(ג) והם לא האמינו לדבריו ונשרפו, לכך אמר (להלן יזג), את מחתות החטאים האלה בנפשותם. מלמד שהם פשעו בנפשותם. **האישי** – תביר, ממעט בכל הנדחים מלמד על חיסרון בהם מלמד שהם פשעו בנפשותם.

(ד) **אָשֶׁר-יִבְחַר ה'** – מרכא טפחא, יתור לרבות אותו שעוזר לו הקב"ה הוא ינצל בלבד. ידוע הלימוד כי קטורת מצילה וקטורת עלולה להמית את הלא ראוי. כאן היה רבוי עזרה מהקב"ה לאהרן מפני קיטרוג כגון מעשה העגל, כדי שינצל. וזה מתאים ל-**תורה שלמה [סח]** הוא הקדוש, הוא יקדש מיבעי ליה, אלא א"ל יודע אני שקטורתו של אהרן מתקבלת, כבר נתקדש קודם לכן (ילמדנו)

ועוד ענין ושימו' ... **האישי** – תלישא-קטנה ... תביר, רמז לחישוב חשובני כגון גימטריא ו/או גורעין ומוסיפין, **האישי** אותיות א"ה ואותיות י"ש שהן ג' ר"ן ס', כאשר נחברן ביחד נקבל אהר"ן ס' היא ברכת כהנים של ס' אותיות! וענין כי אהרן כבר נתקדש קודם לכן ולו משרת הכהונה רמז בס"ת וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר-יִבְחַר ה' – ס"ת השרר"ה

במדבר קרח טז, יב, יד, טז:

[יב] וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לִקְרֹא לְדָתָן וּלְאָבִירָם בְּנֵי אֵלִיָּאֵב נְיֹאמְרֵי לֹא נַעֲלָה:
[יד] אִף לֹא אֶל-אֶרֶץ זָבַת חֲלָב וּדְבַשׁ הִבְיֵאתֶנּוּ וַתִּתְּנֶן-לָנוּ נַחֲלַת שָׂדֶה וְכָרֶם הַעֵינִי הָאֲנָשִׁים הָהֵם הִנְגָּר לֹא נַעֲלָה:
[טז] וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-קָרַח אֲתָה וְכָל-עֲדֹתֶךָ הֵינִי לִפְנֵי ה' אֲתָה וְהֵם וְאֶהְרֹן מִחַר:

בבלי מועד קטן טז, א אמר רבא:

מנלן דמשדרין שליחא דבי דינא, ומזמנינן ליה לדינא (לימוד לשליח בית דין המזמין לדיון) - דכתיב (במד' קרח טז, ב) **וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לִקְרֹא לְדָתָן וּלְאָבִירָם בְּנֵי אֵלִיָּאֵב.**

ומנלן דמזמנינן לדינא (לימוד להזמנה לבית דין) - דכתיב (במד' קרח טז, טז) **וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-קָרַח אֲתָה וְכָל-עֲדֹתֶיךָ.** לקמי גברא רבה (לימוד לציין מי הדיינים בבית דין) - דכתיב (במדבר ט"ז טז) **הֵינִי לִפְנֵי ה'.**

את ופלניא (לימוד לציין מי המתדיינים בבית דין) - דכתיב **אֲתָה וְהֵם וְאֶהְרֹן.**

דקבעינן זימנא (לימוד לציין זמן הדיון בית דין) - דכתיב **מִחָר.** זימנא בחר זימנא - דכתיב (דמיהו מ"ו) **קראו שם פרעה מלך מצרים שאון העביר המועד.**

ומנלן דאי מתפקר בשליחא דבי דינא, ואתי ואמר, לא מיתחזי כלישנא בישא (לימוד ששליח בית דין מותר לחזור על דברי מזמין לפני בית הדין אף אם נאמרו בלשון קשה על בית הדין) - דכתיב (במד' קרח טז, יד) **הַעֵינִי הָאֲנָשִׁים הָהֵם הִנְגָּר לֹא נַעֲלָה.**

ומנלן דמשמתינן (לימוד שבית דין מנדה) - דכתיב (שופטים ה') **אורו מרוז, דהכי סברא דגברא רבה, דכתיב אמר מלאך ה'.** ומנלן דמחרמינן (לימוד שבית דין מחרים אדם ורכושו) - דכתיב **ארו ארוו, דאכיל ושתי בהדיה וקאי בארבע אמות ידיה - דכתיב ישיבה.** ומנלן דפרטינן חטאיה בצייבורא (לימוד שמותר לבית דין לפרסם עבירות של אנשים ואין זה לשון הרע) - דכתיב (שופטים ה') **כי לא באו לעזרת ה'.**

אפשר כי תלישא-קטנה תרמז על מידרוג במצוות ועונשים, כי ע"פ **ש"ע חושן משפט סי' ח' –** שליח ב"ד לא עובר על לשון הרע .... דבר הנדרש מסוף (במד' קרח טז, יד) **הַעֵינִי הָאֲנָשִׁים הָהֵם הִנְגָּר.**

הַעֵינִי הָאֲנָשִׁים הָהֵם הִנְגָּר לֹא נַעֲלָה: - בספר **חפץ חיים** מלמד, ששליח בית דין יחזור וימסור דברי הנידון לבית הדין כלשונן ואין לו עבירת לשון הרע

(במד' קרח טז, יד) **פוחא אָף –** פזר, דרשהו לענין אחר ואם צריך גם למקומו. כאן לענין אחר ללמד בנוסף לענינו ששליח בית דין יחזור וימסור דברי הנידון לבית הדין כלשונן ואין לו עבירת לשון הרע.

אָף – פזר, אפשר כי מרמז לדרוש מסוף הפסוק **הַעֵינִי הָאֲנָשִׁים הָהֵם הִנְגָּר** ששליח ב"ד לא עובר גם על דברים אחרים שעושה בשליחות ב"ד כגון כניסת לבית לזה אחרי שהוזהר להחזיר ההלואה ולא החזירה ונטילת רכושו.

הגמרא מביאה סימוכין מהנביא שעונשם של מוציא דבת תלמידי חכמים וארץ-ישראל הוא חרם ומפרטים חטאם בצייבור. אפשר לתמוך זאת בראיה מהכתוב **לֹא אֶל-אֶרֶץ זָבַת חֲלָב וּדְבַשׁ הִבְיֵאתֶנּוּ וַתִּתְּנֶן-לָנוּ** - תבנית כעין פרט וכלל ופרט, כאשר בפרט בתראה יש פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים. זה כעין דבר החוזר וקורה ו/או כעין בנין אב. אפשר שתומך בהלכה של פרסום חטאם בצייבור.

מִחָר – סילוק, מגביל, לזמן מסוים, או קביעת זמנים לדיונים זימנא בחר זימנא, הגמרא מביאה סימוכין מהנביא (דמיהו מ"ו) **קראו שם פרעה מלך מצרים שאון העביר המועד –** סילוק, הגבלת זמן.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט: שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח; **תפצית ההשערות: אנתח, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא = טרחא** – שני משמעות, רבוי משמעות; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף-רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; **פסק I** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביעי – 4; מונח רביעי – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק ככעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – **טרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה, תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

מתיירא ליפול על פניו, ואחר ששמע מקרח שאמר שהוא הרב והנשיא שבישראל ולו ראוי הגדולה התחיל ליפול על פניו ולזה נאמר (במ' קרח טז,ד) וישמע משה ויפל כו'.

במדבר קרח טז,ב: ויקמו לפני משה ואנשים מבני ישראל חמשים ומאתים נשיאי עדה קראי מועד אנשי-שם:
נשיאי עדה קראי מועד – מרכא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים שלא כולם מצטרפים ו/או שלא על כל אחד חלה אותה הלכה או ענין. למשל שלא כל אנשי ה' הם בכורים ששמשו קודם בתפקיד, למשל שלא כל אנשי ה' הם נשיאי העדה, או שהצטרפו מתוך פתויו ולא משום עצמם, כלומר לא היתה להם אותה מטרה. או שנבין שהיו ביניהם צדיקים ורשעים ע"פ **תורה שלמה [לה]** בין היתר ע"פ "טעמי מסורת המקרא למהר"ם מרוטנבורג – **קראי** – הגביהו עצמם חסרם הקב"ה, יצאו מעצמם ולא בחרום העדה ... על שהיו רשעים, אפשר כי טעם תביר במלת **עדה** בתפקיד למעט היינו שחסרם הקב"ה.
אנשי-שם – סלוק, מגביל – ממעטם משם טוב, ע"פ **תורה שלמה [לו]** ע"פ **מאור האפלה** שהיה להם שם רע בכל.

במדבר קרח טז,ג: המעט פי העליתנו מארץ זבת חלב ודבש להמיתנו במדבר כי-תשתתרו עלינו גם-השתתרו: המעט – רביעי, השמייעו ארבע ביוויים אחד על משה ושלוש על הקב"ה כפירש **רמב"ן [טז,כט]** **אם-קמות כל-האדם וימתין אלה** - הנה גם רבים בעם אמרו לו פעמים רבות "למה העליתנו ממצרים", אבל היה העונש על אלה מכל האדם, באמרם (פסוק יג) **כי-תשתתרו עלינו גם-השתתרו**. כי עשו שתיים רעות, בזו על כבוד הרב (זה אחד מארבע הביוויים), וכפרו בכל מעשה ה' אשר עשה (אלו שלושה ביוויים מהארבע) **במצרים ובמדבר** וגם **במעמד הר סיני** שנאמר בו וגם כך יאמינו לעולם (שמות יט ט), והם אמרו שאינו כדאי להשתר עליהם ולא בא להם על ידו רק רע, ומפני זה אמר (פסוק טו) ויחר למשה מאד. וגם קרח אמר (פסוק ג) ומדוע תנשאו, ועל כן נבלע אהלו עמהם.

המעט – רביעי, **אלשיך [טז,יג]** אמנם הנה דתן ואבירם אמרו, הנה עלה בדעתך שכל ישענו וכל חפצנו הוא לכהן את קרח. ועל כן בנצוח אותו נשתוק אנחנו. ולא כן הוא, כי דברים אחרים לנו עליך. והוא כי **המעט** וכו', כי אם **כי-תשתתרו עלינו** להיות מלך עלינו. ולא בלבד את עצמך, כי אם גם-השתתרו את אהרן. ומה גם למה שאמרו ז"ל (**תנחומא ג**) שקרא תגר על תרומות ומעשרות ומתנות כהונה. וגם שעדיין לא היו נוהגות, הוא, שלימד להן הלכותיהן לכשיבואו אל הארץ. וזה יאמר גם השתתרו את אהרן במתנות כהונה: **המעט** – רביעי, לפי פירוש **אלשיך [טז,יג]** אפשר שקראו תגר על ארבעה תשלומים אחד שלא כתוב בפירוש אלא הוא מובן שמלך גובה מסים, ועוד שלושה תרומות ומעשרות ומתנות כהונה. וגם שעדיין לא היו נוהגות,

פי העליתנו – מהפך פשטא, מוציא הכתוב מפשטו וכי היתה מצרים לאלו שזכו לצאת ממנה **ארץ זבת חלב ודבש?**
מאריך זבת חלב ודבש - קדמא מהפך פשטא זקף-קטן, הוצא מפשטו, אמנם חלק **מאריך** מצרים הוא **זבת חלב ודבש** אבל **מאריך** – קדמא בא ללמד שרק המצרים מקדימים טובה לעצמם והם טענו שגם הם נהנו מכך. אפשר כי טענה שקרית זאת מחקה את טענת המרגלים (**במד' שלח יג,כז**) **ונם זבת חלב ודבש הוא וגו'** – תלישא-גדולה קדמא מרכא תביר טפחא. **ונם** – תלישא-גדולה, בעל בחינה נעלה, כדי שהשקר יעמוד הוא צריך קצת אמת, אז המרגלים מודים שא"י ארץ נבחרת ומעולה **זבת** – קדמא, מקדמת דנא אבל **חלב ודבש הוא** - מרכא תביר טפחא כעין קבוצת פרטים הקשורים לענין אך מחולקים ביניהם בקשר אליו, יש בה חלקים מעולים יותר ומעולים פחות וטענתם **כי-תשתתרו עלינו גם-השתתרו** החלקים המעולים שבא"י יגיעו לידי משה ואהרן.

להמיתנו - טפחא **במדבר** – אתנה, מגביל רק למדבר מגזרת המרגלים, ובתפקיד מתפשט תכונתו אלפניו. מיתה במדבר בצמא היא מיתה מנוולת של עינויים בצמא. טפחא כפותחת טפח ולקבל התכונה ממלת **במדבר** – אתנה, הטפחא בא לאפיין את הכתוב לפניו כדי להגדיל את הניגוד השיקרי של תנאיהם בארץ מצרים. לכן **מאריך זבת חלב** - קדמא מהפך פשטא, מלמד על הכתוב לפניו **פי העליתנו** - מהפך פשטא - הוצא מפשטו ואמור "אתה אמרת מעלה ולמעשה הורדתנו **להמיתנו במדבר** .

במדבר קרח טז,כו:
וידבר אל-העדה לאמור סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה ואל-תנעו בכל-אשר להם
פן-תספו בכל-חטאתם:
תורה תמימה (כו) סורו נא וגו' - ת"ר, היוצא לישבע, אומרים לו הוי יודע שכל העולם נודעו בשעה שאמר הקב"ה בסיני לא תשא את שם ה' לשוא, ואם אמר הריני נשבע, העומדים שם אומרים זה לזה, **סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה** (י"ג) [שבועת ל"ט א']:

תורה תמימה הערה יז ומפרש בגמרא בשלמא ההוא דקא משתבע דקאי באיסורא, אלא ההוא דקא משבע ליה אמאי [ר"ל אמאי כוללים אותו בלשון רשעים שאומרים בלשון רבים], משום דתניא ר' שמעון בן טרפון אומר, כתיב (פ' משפטים) שבועת ה' תהיה בין שניהם, מלמד שהשבועה חלה על שניהם, ע"כ. ור"ל דגם זה המשביע נענש על שלא נזהר למסור ממנו ביד איש נאמן ובאו לידי חלול השם. ואמנם אינו מבואר מה שפסק ותנא בסתמא אם אמר הריני נשבע ולשון זה כולל אף בזמן שנשבע באמת, וצ"ל ע"פ המבואר לפנינו בפי' ואתחנן בפסוק ובשמו תשבע (ו' י"ג) **דגם משבועת אמת ראוי להמנע**, יעו"ש בארוכה:
מעל – תלישא-קטנה, בתפקיד עקירה כי רכוש עדתם שהיה אצל אחרים נעקר משם ונבלע עמם (ואולי רכוש אחרים שהיה אצלם נעקר מהם וחזר לבעליהם). נושא עקירת רכוש מעבר ע"י טעם פזר לבית דין של ממונות. ע"פ **תורה תמימה הערה יז** כתיב (פ' משפטים) שבועת ה' תהיה בין שניהם, שבועה זאת היא בדיני ממונות, ועל בית הדין להחליט על עקירת ממון מאחד משני המתדיינים.
סורו נא – מונח פזר, אפשר כי בתפקיד של שני פזר. אחד מהם נדרש למקום אחר והוא ללמוד זהירות משבועה ואפילו בשבועת אמת. אפשר כי השני הוא לשבועת אמת.

האנשים הרשעים האלה – מהפך פשטא זקף-קטן, מוציא מהפשט של מקומו לדרוש שהתובע גם כן לא נזהר ונושא קצת אשמה משום דתניא ר' שמעון בן טרפון אומר, כתיב (פ' משפטים) שבועת ה' תהיה בין שניהם, מלמד שהשבועה חלה על שניהם, ע"כ. ור"ל דגם זה המשביע נענש על שלא נזהר למסור ממנו ביד איש נאמן ובאו לידי חלול השם.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנית – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח; תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונה – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרפא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק I – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2: זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונה רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = טרסא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה, תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פזר – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

ירושלמי שביעית פ"ד ה"ב (וילנה יא), משולב עם פירוש אור יעקב

ויקרא אחרי מות יח,ה:

וּשְׁמַרְתֶּם אֶת-חֻקְתֵי וְאֶת-מִשְׁפָּטֵי אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֲתֶם הָאֲדָם וְתִי בֵּהֶם אֲנִי ה' ס

גמרא ד"ה אמר רבי יעקב בר זבדי קשייתה קומי רבי אבהו (העתק השאר) יעבור ולא יהרג. (בש"ס כאן מקצר בלשונו וב- בבלי סנהדרין עד,א, לומד מהנאמר (וי אח"מ יח,ה) וְתִי בֵּהֶם ודרשו ולא שימות בהם, מכאן שיעבור ולא יהרג (אם לא דרישת שמד)

ויקרא אמר כב,לב: וְלֹא תַחַלְלוּ אֶת-שֵׁם קְדֹשִׁי וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה' מְקַדְשֵׁכֶם:

במדבר קרח טז,כא: הַבְּדִילוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת וְאֶכְלֶה אֹתָם כְּרַגְעִי:

במדבר שלח יד,כז: עַד-מִתִּי לַעֲדָה הַרְעָה הַזֹּאת אֲשֶׁר הִמָּה מַלְיָנִים עָלַי

אֶת-תְּלָלוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִמָּה מַלְיָנִים עָלַי שְׁמַעְתִּי:

גמרא ד"ה רבנן דקיסרין אמרי, עשרה (ישראלים) דכתיב (וי אמר כב,לב) וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. (ולמדו תוך תוך בגזירה שוה, נאמר כאן תוך ונאמר ב- (במ' קרח טז,כא) הַבְּדִילוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת מה תוך שנאמר שם - עשרה, אף תוך שנאמר ב- וְנִקְדַּשְׁתִּי - עשרה.

ומנין ש-תוך הנאמר בקרח - עשרה, למדה עדה עדה בגזירה שוה. נאמר כאן בקרח הָעֵדָה (טט - הַזֹּאת), ונאמר במרגלים (במ' שלח יד,כז) לַעֲדָה (עַד-מִתִּי לַעֲדָה הַרְעָה) והם (המרגלים מוציאי דבת הארץ רעה) היו עשרה מלבד יהושע וכלב, כמו"כ עדה הנאמר מִתּוֹךְ הָעֵדָה היינו עשרה. מכאן ילפינן שבמעמד עשרה מישראל מחויב למסור נפשו על כל עבירה שהיא כדי שיתקדש שם ה' (דש"ס וכ"ה ב- בבלי סנהדרין עד,א ?).

(וילנה יב), ד"ה רבי אבונה בעי קומי רבי אימי, עכו"ם מהו שיהו מצווין על קידוש השם? (הנכרי מוזהר על עכו"ם שהיא אחת משב מצות בני נח, ואם אמרו לו עבוד עכו"ם או תהא נמסר להריגה, האם מצווה הוא לקדש את השם ולמסור נפשו לבלתי עבוד עכו"ם, או לא (רש"י בבלי סנהדרין עד,ב ד"ה בן נח) אמר ליה (כתיב) (וי אמר כב,לב) וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. (משמע) בני ישראל מצווין על קידוש השם ואין עכו"ם מצווין על קידוש השם.

סיכום המהלך עדה (מרגלים) מלמד ל-עדה (בקרח) (נותן עשרה אנשים) המלה הצמודה לעדה בקרח היא מִתּוֹךְ משתמש בחלק תוך לגזרה שווה לחלק תוך ממלת בְּתוֹךְ בוי' אמר ומתקבל לימוד קידוש ה' במצב של עשרה מישראל

- (וי אמר כב,לב) וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל - וְנִקְדַּשְׁתִּי קדמא זקף-קטן במלה אחת, בְּתוֹךְ - טפחא, רבוי פתוח ולכן כנראה מופנה, בְּנֵי יִשְׂרָאֵל - מונה אתנח. ונאמר לפניו וְלֹא תַחַלְלוּ אֶת-שֵׁם קְדֹשִׁי - מהפך פשטא מונה זקף-קטן, שתי דרשות: א' כפשוטו לישראל לא לחלל שם ה' שלא בשעת שמד של הגוים בפרהסיא של עשרה, ב' יוצא מפשוטו שרק ישראל מצווין על קידוש השם בשעת שמד של הגויים. ומופנה לג"ש.
- (במ' קרח טז,כא) הַבְּדִילוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת מה תוך שנאמר בקרח - עשרה, אף תוך שנאמר ב- וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ - עשרה.
- הַבְּדִילוּ - מונה זקף-קטן במילה אחת, כעין ריבה וריבה את הכל, צווה לאחדים ומצווים כולם להבדל
- מִתּוֹךְ - טפחא רבוי פתוח ולכן כנראה מופנה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה בעל-פה, התשע"ח; **תפצית ההשערות**: **אתח**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך; **רבוי**; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק; **ממעט**, **לא ממש**; **טפחא** = טרשא – שני משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; **מקא** – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישי: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) **דרוש בפסוק** בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידיהם לפי ההשערות.

1.3 במדבר קרח טז,א

במדבר קרח טז,א – ז':

[טז] וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-קָרַח אֲתָה וְכָל-עֲדֹתָיִךְ הֵיוּ לִפְנֵי ה' אֲתָה וְנָהָם וְאַהֲרֹן מִחַר:

[יז] וַיִּקְחוּ אִישׁ מִחֶתְלוֹ וַיִּנְתְּנֵם עֲלֵיהֶם קַטְרֹת וְהִקְרִיבָתָם לִפְנֵי ה' אִישׁ מִחֶתְלוֹ חֲמִשִּׁים וּמֵאֵתִים מִחֶתֶת

וְאַתָּה וְאַהֲרֹן אִישׁ מִחֶתְלוֹ:

רש"י (טז) וְנָהָם – עדתך. שפת"ח ... והר"א מזרחי פירש שלא נחשוב שמלת הם מורה על אנשים אחרים חוץ מן הנזכרים לעיל שהם

250 איש, דומיא דאהרן שהוא חוץ מהנזכרים, שהרי כתיב אחריו **(במ' קרח טז,ז) חֲמִשִּׁים וּמֵאֵתִים מִחֶתְלוֹ וְאַתָּה וְאַהֲרֹן אִישׁ**

מִחֶתְלוֹ, שהם **(טז,טז) אֲתָה וְנָהָם וְאַהֲרֹן** הנזכרים לעיל, לא זולתם. פירוש ר"א מזרחי מתואם עם טעמי המלים **מִחֶתֶת** – אתנה,

מִחֶתְלוֹ – סלוק, שהם מגבילים רק למחתות האנשים הנזכרים ולא זולתם, ולפי' אברבנאל לא דתן ואבירם שלא עירערו על הכהונה אלא על משה.

במדבר קרח טז,יח,כ:

[יח] וַיִּקְחוּ אִישׁ מִחֶתְלוֹ וַיִּהְיוּ עֲלֵיהֶם אֵשׁ וַיִּשְׂמוּ עֲלֵיהֶם קַטְרֹת וַיַּעֲמֵדוּ פֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:

[יט] וַיִּקְהַל עֲלֵיהֶם קָרַח אֶת-כָּל-הָעֵדָה אֶל-פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּקְרָא כְבוֹד-ה' אֶל-כָּל-הָעֵדָה: ס

[כ] וַיִּדְבֹר ה' אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר:

רש"י (א) ... וַיִּקְחַ קָרַח – לקח עצמו לצד אחר, להיות נחלק מתוך העדה על הכהונה לעורר ... ומה ראה קרח לחלק על משה? **נתקנא**

על נשיאותו של אליצפן בן עזיאל שמנהו משה נשיא על בני קהת על פי הדיבור. אמר: אחי אבא ארבעה היו, שנאמר: "ובני קהת" וגו' (שמ' ו,יח). עמרם הבכור – נטלו שני בניו גדולה: אחד מלך שיני כהן גדול; מי ראוי ליטול את שניה? לא אני, שאני **בן יצהר** שהוא

שיני לבן עמרם; והוא מנה את בן אחיו הקטן מכולם! הרי אני חולק עלינו מבטל את דבריו (ראה תנח' קרח א). מה עשה? עמד וכנס

מאתים וחמשים ראשי סנהדראות, רובם משבט ראובן, והם אליצור בן שדיאור וחבריו וכיוצא בהן, "נשיאי עדה קרואי מועד אנשי

שם" (ראה להלן, ב) – ולהלן הוא אומר "אלה קרואי העדה" (במ' א,טז) – והלבישן טלחות שכולן תכלת. באו לפני משה, אמרו לו:

טלית שכולה תכלת חייבת בציצית או לא? אמר להם: חייבת. התחילו לשחק עליו: השתא טלית של מין אחר, חוט אחד של תכלת

פוטרתו; זו שכולה תכלת, לא תפטח את עצמה (ראה תנח' קרח ב)

רש"י (ז) ... וקרח שפקח היה, מה ראה לשטות זה? עינו הטעתו: ראה שלשלת גדולה יוצאה ממנו: שמואל ששקול כנגד משה ואהרן

(ראה תה' צט,ז); אמר: בשבילו אני נמלט. ועשרים וארבע משמרות עומדות מבני בניו, כלם מתנבאים ברוח הקדש, שנאמר: "כל אלה

בנים להימן" (דה"א כה,ה); אמר: אפשר כל גדולה הזאת עתידה לעמוד ממני ואני אדום? ! לכך נשתתף לבא לאותה חזקה; ששמע

מפי משה שכלם אובדים ואחד נמלט: **(ט,טז) אֲשֶׁר-יִבְחַר ה' הוּא הַקְּדוֹשׁ**; טעה ותלה בעצמו. ולא ראה יפה, לפי שבניו עשו תשובה,

ומשה היה רואה. נתחומא (תנח' קרח ה). **(ז,טז) רב-לכם** – דבר גדול נטלתם בעצמיכם לחלוק על הקדוש ברוך הוא. **(ז,טז) וַיֹּאמֶר**

מֹשֶׁה אֶל-קָרַח שִׁמְעוּ-נָא בְנֵי לִוִּי: – התחיל לדבר עמו דברים רכים; כיון שראהו קשה עורף, אמר: עד שלא ישתתפו שאר השבט

ויאברו עמו, אדבר גם אל כולם. התחיל לזרו בהם: **שִׁמְעוּ-נָא בְנֵי לִוִּי** (ראה תנח' קרח ו).

מדרש נתחומא (בובר) פרשת קרח סימן ז, סימן יט

כשראה משה שעמדו בגאותם ובמרדיהם, **[טז] וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-קָרַח אֲתָה וְכָל-עֲדֹתָיִךְ וגו', [יז] וַיִּקְחוּ אִישׁ מִחֶתְלוֹ וגו', [יח]**

וַיִּקְחוּ אִישׁ מִחֶתְלוֹ וגו' (במד' קרח טז,טז,יז,יח), הלך קרח כל אותה הלילה, והיה מטעה את ישראל, ואומר להם מה אתם סבורים שאני

עוסק ליטול הגדולה לעצמי, אני מבקש שתהא הגדולה חוזרת על כולנו, שמשה נטל גדולה לעצמו, וכהונה גדולה נתן לאהרן אחיו

לחק עולם, והיה הולך ומפתה כל שבט ושבט כראוי לו, עד שנשתתפו עמו,

רש"י (יט) וַיִּקְהַל עֲלֵיהֶם קָרַח – בדבריו ליצנות (ראה תנח' קרח ז). כל הלילה הוא הלך אצל השבטים ופתה אותם: כסבורים אתם

שעלי לבדי אני מקפיד? איני מקפיד אלא בשביל כלכם. אלו באין ונוטלין כל הגדולות: לו המלכות ולאחיו הכהונה; עד שנתפתו

כלם.

[יט] וַיִּקְהַל עֲלֵיהֶם קָרַח אֶת-כָּל-הָעֵדָה – קדמא מרכא פשטא זקף-קטן, כעין לכתחילה ובפועל, לכתחילה קרח עירער על משה

מסיבות שלו בלבד כי (א) עינו הטעתו כי זכה לראות באופן רוחני שלשלת גדולה יוצאה ממנו וחשב שהוא כבר במדבר אמור להיות בעל

תפקיד חשוב ולכן (ב) **נתקנא על נשיאותו של אליצפן בן עזיאל שמנהו משה נשיא על בני קהת על פי הדיבור.** וחשב שעליו לא לידום

על מינוי זה שמשה מינה כי סבר שאינו ע"פ ה' לאור מה שראה באופן רוחני על צאצאיו.

אבל בפועל כדי לזכות בתמיכה רחבה הטעה ציבור רחב ואמר מה אתם סבורים שאני עוסק ליטול הגדולה לעצמי, אני מבקש שתהא

הגדולה חוזרת על כולנו, ... כסבורים אתם שעלי לבדי אני מקפיד? איני מקפיד אלא בשביל כלכם.... עד שנתפתו כלם.

במדבר קרח טז,כח:

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בְּזֹאת תִּדְעוּן כִּי-ה' שְׁלַחְנִי לַעֲשׂוֹת אֶת-כָּל-הַמַּעֲשִׂים הָאֵלֶּה כִּי-לֹא מִלְכִּי:

גירסת הדר, בלום, אשכול, רב פנינים, תורה שלמה, מגנס, קורן, כתב: **כִּי-לֹא מִלְכִּי** – טפחא סלוק בתיבות נפרדות

גירסת המאור: **כִּי-לֹא-מִלְכִּי** – טפחא סלוק בתיבות מוקפות (תבנית טעמים הקראת ע"י הגר"א מאיילא, ובהוצאת אשכול נאמר כי רש"י

(הושע יא,ו) קוראו טפחא. יש כאן רק רבוי אחד לומר שמשה כולו ביטול לדבר ה' ואין לו כל פניה בשליחות.

בְּזֹאת תִּדְעוּן כִּי-ה' שְׁלַחְנִי לַעֲשׂוֹת – זקף-קטן, זקף-גדול בין שני קיסרים, אחד התפקידים של התבנית שלושה זקף בין שני

קיסרים היא דבר חזק מאד, עצמת טיעון, עצמת פתוי, עצמת כח, כאן אזהרה חמורה מאד ממשה לעדת קרח.

כִּי-לֹא מִלְכִּי – (אתנח) טפחא סלוק.

מִלְכִּי – סלוק מגביל, ללמד על לב – מחשבת וכוונת משה. **כִּי-לֹא** – טפחא, (א) רבוי (ב) פועל בתפקיד לקבל אפיון מהכתוב אחריו ושנוי

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט: **שָׁב**; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח; **תפצית ההשערות**: **אתנח**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; **מקור פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שני משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; **מקח** – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; **פסק ו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = **גרש** = **גרשי"ם** – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) **דרוש בפסוק** כבענין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכתה, **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכתה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

משמעות. **פי-לא מלבי** – (אתנח) טפחא סלוק, משמעות של המלים ביהד שרבו ביטול מחשבת וכוונת משה עד שאינו קיים כלל.

במדבר קרח טז, כט – ל:

[כט] אַם-כְּמוֹת כָּל-הָאֲדָמָה יִמְתְּנוּ אֱלֹהִים וַיִּקְרָא כָּל-הָאֲדָמָה וַיִּקְרָא עֲלֵיהֶם לֵאמֹר ה' שִׁלְחָנִי: [ל] וְאִם-בְּרִיאָה יִבְרָא הוּא וַיִּפְצְתָה הָאֲדָמָה אֶת-פִּיהָ וַיִּבְלַעַה אֹתָם וְאֶת-כָּל-אֲשֶׁר לָהֶם וַיִּרְדּוּ תַיִם שְׂאֵלָה וַיִּדְעֻתָם כִּי נֶאֱצְו הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֶת-ה':

רמב"ן (טז, כט) אַם-כְּמוֹת כָּל-הָאֲדָמָה יִמְתְּנוּ אֱלֹהִים - הנה גם רבים בעם אמרו לו פעמים רבות "למה העליתנו ממצרים", אבל היה העונש על אלה מכל האדם, באמרום (פסוק יג) כי תשתרר עלינו גם השתרר. כי עשו שמים רעות, בזו על כבוד הרב, וכפרו בכל מעשה ה' אשר עשה במצרים ובמדבר וגם במעמד הר סיני שנאמר בו וגם כך יאמינו לעולם (שמות יט ט), והם אמרו שאינו כדאי להשתרר עליהם ולא בא להם על ידו רק רע, ומפני זה אמר (פסוק טו) ויחר למשה מאד. וגם קרח אמר (פסוק ג) ומדוע תתנשאו, ועל כן נבלע אהלו עמהם.

[ל] וְאִם-בְּרִיאָה יִבְרָא הוּא – גרשיים מונח רביע, יצא מן הכלל ללמד על עצמו

רמב"ן כתב ראב"ע יש אומרים כי בריאה תורה על המצא יש מאין ... אבל העניין, כי בקיעת האדמה אינה בריאה מחודשת, **אַבְל** פתיחת הארץ את פיה לבלוע הוא **חידוש** לא נהיה מעולם. ... שתפתח ותסגר מיד כאדם הפותח פיו לבלוע ויסגור אותו אחרי בלעו, זה הדבר **נתחדש** ביום ההוא כאלו הוא נברא מאין ... ועל דעת רבותינו (**בבלי סנהדרין ק"א**) בקרוב פתח גיהנם, גם הוא עניין **נתחדש** לשעתו.

* טט - החידוש החד פעמי הוא היוצא דופן ללמד על עצמו

אור-חיים וְאִם-בְּרִיאָה גו' כפל לומר בריאה יברא ה', יתבאר על דרך אומרים ז"ל (**סנהדרין לו"ב**), בפסוק (**בראשית ד"א**) **אורו אתה מן האדמה אשר פצתה את פיה**, שמאותו יום נסתם פי הארץ וכשהיא רוצה לומר שירה לפני ה' כדרך כל הנבראים שאומרים שירה לפני הבורא היא אומרת בכנפיה דכתיב (**ישעיה כד טז**) **מכנף הארץ זמירות שמענו**:

וכאן כשרצה משה להעניש הרשעים ההם אמר **וְאִם-בְּרִיאָה**, פירוש אותה בריאה שכבר ברא ה' שהיא פי הארץ, וע"י מעשה (טט) רצה הבל ובליעת דמו) נסתם והיה כלא היה, עתה יחזור ה' לברוא אותה בריאה שיהיה לה פה, **וַיִּפְצְתָה הָאֲדָמָה** (גירסת אור חיים - הארץ) **אֶת-פִּיהָ** שהיה לה מקודם **וַיִּבְלַעַה אֹתָם**:

* טט - כל מה שנברא נשאר בעולם אבל היוצא מן הכלל המלמד על עצמו הוא **פה הארץ** שנברא, נסתם כלא היה, ועתה יחזור ה' לברוא אותה בריאה שיהיה לה פה.

במדבר קרח טז, ל:

וְאִם-בְּרִיאָה יִבְרָא הוּא וַיִּפְצְתָה הָאֲדָמָה אֶת-פִּיהָ וַיִּבְלַעַה אֹתָם וְאֶת-כָּל-אֲשֶׁר לָהֶם וַיִּרְדּוּ תַיִם שְׂאֵלָה וַיִּדְעֻתָם כִּי נֶאֱצְו הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֶת-ה':

בבלי סנהדרין ק"א, משנה ... עדת קרח אינה עתידה לעלות שנאמר (**במדבר קרח טז, לג**) **וַתִּכַּס עֲלֵיהֶם הָאֲרֶץ וַיֹּאבְדוּ מִתּוֹךְ הַקְּהָל**: דברי רבי עקיבא,

רבי אליעזר אומר: עליהם הוא אומר (**שמואל א ב תפילת חנה**) **ה' ממת ומחיה מוריד שאל ויעל**:

וַיִּדְעֻתָם – זקף-גדול, ידיעה בת שלוש נקודות אפשר ששתיים באופן אחד כגון גלויי שדברי עדת קרח הם נאוץ ה' ונענשים על כך, ונקודה אחת באופן אחר שגם ל- **הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה** – מרכא טפחא, יתור לרבות את עדת קרח על דתן ואבירם. וכדוגמתם יש אפשרות לתשובה בשאלו ו- ה' ... **מחיה** ... **ויעל** אותם לעתיד לבוא.

כִּי נֶאֱצְו הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה – דרגא תביר מרכא טפחא

אֶת-ה' – סלוק, מגביל הענישה למנאצים ויש תקוה לגאולתם כדברי חנה והסברו של רבי אליעזר ה' אמנם מעניש ו-ממית ... ומוריד

שאל אבל לעתיד לבוא ה' ... **ומחיה** ... **ויעל** משאל

במדבר קרח טז, לג: וַיִּרְדּוּ תַיִם וְכָל-אֲשֶׁר לָהֶם תַיִם שְׂאֵלָה וַתִּכַּס עֲלֵיהֶם הָאֲרֶץ וַיֹּאבְדוּ מִתּוֹךְ הַקְּהָל:

לקר"ש ח"ג ע' 170 האדמו"ר מ"ש בני קרח חזרו בהם ממחלקתם ועשו תשובה, דבלעדי זה אין להם שום זכות, אלא שלא הראו זאת בגלוי ובחיצוניות אלא שבו רק בסתר לבם, וכדיוק רש"י (שם) "הרהרו תשובה בלבם". אשר על כן נתקיים בהם מדה כנגד מדה, כיון שלעני הרואים עדין החזיקו במחלקת, ע"כ כשנענשו לעיני כל ישראל נבלעו יחד עם בעלי המחלוקת באדמה, אבל בפועל כיון שהרהרו תשובה בלבם, לא היה עליהם דין מיתה ולכן "נתבצר להם מקום גבוה בגיהנם".

... כיון שהקהל חשב שהם במחלוקת ומגיע להם עונש כאביהם ע"כ (רק) **מִתּוֹךְ הַקְּהָל** הם נאבדו. ומטעם זה חכתה התורה לספר ש"בני קרח לא מתו" רק בפר' פנחס, בה אוחזים כשכבר "כלו מתי מדבר" (רש"י חקת כ"ב), וכל הדור שהיה חי בשעת מעשה כבר אבד מן העולם, דאז שוב אין עוד צורך להחזיקם בגיהנם.

וַיִּרְדּוּ – קדמא ואולא במלה אחת, כעין סדר מוקדם ומאוחר שהוא תנאי הכרחי לכלל ופרט, ופרטיו **תַיִם וְכָל-אֲשֶׁר לָהֶם תַיִם שְׂאֵלָה** – מונח מרכא תביר טפחא אתנח, מספר פעמים קבוצת פרטים מחולקת שלא כל החלקים חייבים להתקיים ביחד.

לכתחילה כל בית קרח, דתן ואבירם ירדו בשוה בפתיחת פי הארץ, אבל בני קרח התעשתו וברידיה חזרו בתשובה ונבצר להם מקום גבוה ולא ירדו כנגד האחרים שלא חזרו בתשובה וירדו שאולה.

וַיִּרְדּוּ – קדמא ואולא במלה אחת, שוויון באבדן, מדה כנגד מדה, ב-(ז"ה) פירש **לקר"ש ח"ח אדמו"ר מ"ש ע' 204**, הם דרשו שוויון, אחדות שכל העם יהיו שוים וזה גורם לפלוג ופרוד ונגד כונת השלמות של הקב"ה בבריאיה, גורם לבלבול סדרי בראשית. ולכן נענשו באופן שווה הארץ נפתחה בשוה, ונסגרה בשווה לסלקם מלבבל סדרי בראשית.

וַיִּרְדּוּ קדמא אולא בתיבה אחת – בעושה תלוי הדבר, הם ענו למשה "לא נעלה" לכן גזרו על עצמן ירידה. אם היו חוזרים בתשובה ונכנעים לפני משה רבנו לא היו יורדים שאולה.

מִתּוֹךְ – מרכא, מרבה את בני קרח לאבדן כי חזרו בתשובה בסתר אבל **הַקְּהָל** – סלוק, מגביל אבדן בני קרח לפרק זמן שהקהל שהיה חי בזמן מחלוקת קרח נפטר ואז יצאו מהגיהנם.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ט"ו) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט; שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח; **תפצית ההשערות**; **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; **מקדש** פשוט – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך; רבוי; **דרגא** – מצריך; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרחא – שני משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא** טפחא – קב' שששית לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; **מקדש** – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; **פסקו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביעי** – 4; **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישי: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואלא – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק ככעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שמה, **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **פזר** – דרוש מהפסוק ריעון לנושא אחר בהלכה;

1.4 במדבר קרה טז,א

במדבר קרח יח, ח – לב: שלוש פרשות, העוסקות במתנות כהונה מישראל ולוים, ומתנות לויים מישראל. אם נאמר כי פסוק (יח, ח) הוא מבוא לכ"ד מתנות כהונה אזי מספר הפסוקים בין (ט, ט) – (יח, לב) הוא כ"ד כעין רמז לכ"ד מתנות כהונה, אף שלא כולן מנויות כאן, ואפשר לומר כי התוכן ותבנית הטעמים מהווים כעין רישום מקוצר למתנות כהונה המנויות במקומות אחרים בתורה.

[ח] וַיְדַבֵּר ה' אֶל-אַהֲרֹן וְאָנִי הִנֵּה נֹתְנִי לָךְ אֶת-מִשְׁמַרְתְּ תְרוּמָתִי לְכָל-קָדְשֵׁי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל לָךְ נֹתְנִים לְמִשְׁחָה וּלְבִגְדֵי לְחֶם-עֹלָם:

פסוק (יח, ח) מבוא למתנות כהונה. **לְכָל-קָדְשֵׁי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל** – מונח תלישא-גדולה, כעין שני תפקידי תלישא, כגון שיעורין אלפניו ולאחריו, שיעור (**בבלי חולין קלג**) כ"ד מתנות כהונה הנמנות במקומות שונים בתורה, ואמורות להיות מרומזות בפסוקים הבאים. ויש לברר מהן לפי שיש שיטות אחדות במנינם.

אפשר כי **וַיְדַבֵּר ה' אֶל-אַהֲרֹן** מרמזת לפתיחת רמב"ם לכ"ד מתנות כהונה.

רמב"ם הלכות ביכורים פ"א, ה"א עשרים וארבע מתנות ניתנו לכהנים וכולן מפורשין בתורה, ועל כולן נכרתה ברית לאהרן, וכל כהן שאינו מודה בהן אין לו חלק בכהנים ואין נותנין לו מתנה מהן.

ה"ב וכל האוכל מתנה שיש בה קדושה מברך אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וצונו לאכול כך וכך.

וכן כתב ה-**רמב"ם הלכות תרומות פט"ו, ה"ב** כל האוכל תרומה מברך ברכת אותו מאכל ואח"כ מברך אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וצונו לאכול תרומה, וכך קבלנו וראינו אותם מברכין אפילו בחלת חוצה לארץ שגם אכילת קדשי הגבול כעבודה שנאמר **במ' קרח יח, ז** עֲבַדְתָּ מִתְּנֶה אֶתְּךָ אֶת-כֹּהֲנֵיכֶם. סליק הלכות תרומות.

רדב"ז הלכות ביכורים פ"א, ה"ב וכל האוכל מתנה שיש בה קדושה וכו'. שהיא מ"ע של תורה שנאמר **(שם' תצוה כט, ג)** וְאָכְלוּ אֹתָם אֲשֶׁר

בְּפֶרֶךְם וְגו' וכתיב **(וי' צו ו, ט)** וְהִנֵּיתֶם מִמֶּנָּה (מן המנחה) יֹאכְלוּ אֶתְּךָ וּבִגְדֵי:

דך אמונה הלכות תרומות פרק טו

(קננ) שנא' **(במ' קרח יח, ז)** עֲבַדְתָּ מִתְּנֶה אֶתְּךָ אֶת-כֹּהֲנֵיכֶם. (רכד – רש"י פסחים עג, א) ועבודת מתנה היינו מתנות כהונה שנתתי לכם ואמרה תורה הרי הוא לך כעבודה (רכה ספרי קרח סי' קט"ז – ולא הצריכו קידוש רגלים) ולכן הצריכו ג"כ נטילת ידיים לכל האוכל תרומה כנ"ל

(טט – תרומות) פ"א ה"ז כעין העובד עבודה בביהמ"ק שצריך קידוש ידיים ואמרו (רכו-פ' קרח סי' ז') בספרי וטא כל מי שהוא נותן תרומה למי שהוא אוכלת כמזוה מעלין עליו כאילו הוא עובד עבודה וכהן שאוכל תרומה כמזוה מעלין עליו כאילו עובד עבודה אמרו עליו על ר' טרפון שה' אוכל תרומה בשחר ואומר הקרבתי תמיד של שחר ואוכל תרומה בין הערבים ואומר הקרבתי תמיד של בין הערבים והש"ת יזכנו לראות עבודת ביהמ"ק בב"א:

על כל מצוות עשה חז"ל תקנו ברכה. צ"ע מניין הנוסח המיוחד של הברכה של הרמב"ם. בפשטות היו צריכים לברך "אשר קדשנו במצוותיו וצונו על אכילת כך וכך" ומניין בקדושתו של אהרן?

במדבר קרח יח, ז:

וְאִתָּה וּבִגְדֵי אֹתָךְ תִּשְׁמְרוּ אֶת-כֹּהֲנֵיכֶם לְכָל-דְּבַר הַמִּצְוָה וְלִמְצִיַת לְפָרְכָת וּבְבִדְתֶם עֲבַדְתָּ מִתְּנֶה אֶת-כֹּהֲנֵיכֶם וְהָיָה הַקָּרֵב יוֹמֵת: פ כֹּהֲנֵיכֶם – זקף-קטן, שני פשטים בכתוב. (א) כי כתוב זה נדרש לארבע (רמב"ם) או חמש (גמרא יומא) עבודות מסיימות שעליהם

חייב זר מיתה. (ב) הרמב"ם לומד מכאן על שגם אכילת קדשי הגבול כעבודה, ולכן צריך ברכה מיוחדת של עבודה.

מוצע לומר כי הכתוב במבוא כ"ד מתנות כהונה **[ח] וַיְדַבֵּר ה' אֶל-אַהֲרֹן** הוא המקור לנוסח הברכה של הכהן האוכל מתנה שיש בה קדושה. תבנית הטעמים **[ח] וַיְדַבֵּר ה' אֶל-אַהֲרֹן** – מונח זרקא סגול, (מופע יחיד בכל התורה של **אֶל-אַהֲרֹן** בטעם סגול) בתפקיד כעין מוסיף מהענין על הענין, וכאן התוספות הן בעלות ענין סגולי. (א) התבנית מרמזת שה' צוה להוסיף דיבור של ברכה לה' (כעין מוסיף מה' אל ה') על מצות העשה לאכול מתנה שיש בה קדושה. (ב) ונוסח הברכה מוסיף – מאציל מקדושתו של אהרן על הכהנים בעבודת

המקדש ובאכילת קדשי הגבול שהן כעבודת המקדש.

נוסח הברכה (ענין סגולי) שמברכים הכהנים לכל אכילה שיש בה קדושה הוא: אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וצונו לאכול כך וכך. נוסח הברכה (ענין סגולי) שמברכים הכהנים לכל עבודה במקדש הוא: אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וצונו לעשות כך וכך. בספר

"מעשה הקרבנות" מאת הרב אהרן הכהן (חתן החפץ חיים ועם הסכמתו) כתב לפעמים הנוסח "בקדושתו של אהרן" ולפעמים ללא מלים אלו. וכן למשל "לזרוק דם העולה" או "על זריקת דם העולה".

[ח] וַיְדַבֵּר ה' אֶל-אַהֲרֹן וְאָנִי הִנֵּה נֹתְנִי לָךְ אֶת-מִשְׁמַרְתְּ תְרוּמָתִי לְכָל-קָדְשֵׁי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל לָךְ נֹתְנִים לְמִשְׁחָה וּלְבִגְדֵי לְחֶם-עֹלָם:

ויקרא צו ז, ג: **הַמְקָרִיב אֶת-דָּם הַשְּׁלָמִים וְאֶת-הַקֶּלֶב מִבְּנֵי אֶהֲרֹן לְוִי הַתְּנִי שׂוֹק הַיְמִינִי לְמִנְחָה:**

בבלי חולין קלב, ב – קלג, א ... אמר רב חסדא: מתנות כהונה אין נאכלות אלא צלי, ואין נאכלות אלא בחרדל, מאי טעמא - אמר קרא **(במ' קרח יח, ח)** לְמִשְׁחָה - לגדולה, כדרך שהמלכים אוכלים. ואמר רב חסדא: עשרים וארבע מתנות כהונה, כל כהן שאינו בקי בהן - אין נותנין לו מתנה; ולא מילתא היא, דתניא, רש"א: כל כהן שאינו מודה בעבודה - אין לו חלק בכהונה, שנאמר **(וי' צו ז, ג)** הַמְקָרִיב אֶת-

דָּם הַשְּׁלָמִים וְאֶת-הַקֶּלֶב מִבְּנֵי אֶהֲרֹן לְוִי הַתְּנִי שׂוֹק הַיְמִינִי לְמִנְחָה: אין לי אלא זה בלבד, מנין לרבות חמש עשרה עבודות, כגון: היציקות והבלילות והפתיתות והמליחות, תנופות והגשות [והקמיצות], הקטרות [והמציצות] [והמליקות]

(קלג, א) וקבלות, הזאות, והשקאת סוטה, ועריפת עגלה ערופה, וטהרת מצורה, ונשיאות כפים בין מבפנים בין מבחוץ - תלמוד לומר **(וי' צו ז, ג)** מִבְּנֵי אֶהֲרֹן עבודה האמורה לבני אהרן, וכל כהן שאינו מודה בה - אין לו חלק בכהונה טעמא - דאינו מודה בה, הא מודה

בה - אף על גב דאינו בקי בהן.

אוצר החכמה, תפארת צבי, קובץ ישיבת תורת משה, חולין, ע' תשד, אליהו יונתן הלוי ויסמן, באופן נתינת וקבלת מתנות כהונה (א) אכילה בגדולה (ב) כל כהן שאינו בקי בהן - אין נותנין לו מתנה פ"רש"י "האיך דין מתנה, האיך נאכלין בגדולה". ועל ענין "האיך דין מתנה" בא פירוט נוסף: שאינו רשאי לחטוף (ואף בפה אסור לשאול). ורב חסדא למד שתי ההלכות מאותו פסוק וע"ז זה מתקיים

"למשחה". (א) מצד הכהנים שני הענינים הנ"ל (קבלה, ואכילה) (ב) מצד ישראל הנתנים שהיא הנתינה בדרך כבוד וגדולה, שלא יתן לכהן שאינו יודע "האיך דין מתנה, האיך נאכלין בגדולה".

(במ' קרח יח, ח) וְאָנִי הִנֵּה נֹתְנִי לָךְ – פשטא מונח מונח זקף-קטן, המונח הראשון כאילו מלמד לדרוש את מונח זקף-קטן יותר מפעם אחת. שתי דרשות כפשוטן עם שני תת פרטים (א) מצד הכהנים עם תת פרטים (אא) האיך דין מתנה, קבלה בדרך כבוד (אב) האיך נאכלין בגדולה

(ב) מצד ישראל הנותנים שהיא הנתינה (בא)בדרך כבוד וגדולה, (בב) שלא יתן לכהן שאינו יודע "האיך דין מתנה, האיך נאכלין בגדולה"

ראה **ירושלמי מעשר שני פ"ב ה"ב** (וילנה טו, ב - טז, א-ב) **(במ' קרח יח, ח)** וְאָנִי הִנֵּה נֹתְנִי לָךְ אֶת-מִשְׁמַרְתְּ תְרוּמָתִי

הכתוב מלמד חובת שמירת תרומה מטומאה, אך רק בתרומה הראויה לָךְ היינו למאכל אדם ולא במאכל בהמה, אך אין זו דרשה גמורה כי מאכל בהמה אינו יכול להיות תרומה מן התורה אלא הוא אסמכתא לדין רבנן. ויש עוד טעם להיתר לטמא כרשיני תרומה. אלא שחששו ב"ש שהצבור יחשוב שאין

לכרשינין דין תרומה ויכשל זר באכילתם, לכן הורו ששורין ושפין אותם בטהרה (ר"ש, ר"אב"ד עדויות אה)

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ל) כי במצוות האמנית – התלים ק"ט, שם; טעמי המקרא התורה, כבעל פה, השע"ח; **מצבת ההשערות**; **אתנה**, **סלוק** – **סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונה** – רבוי; **מקף פשטא** – מוציא פשטא; **מרכא** – מאריך; **רבו**; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** – טפחא – רבוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; **מקף-רב-מצב** של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; **פסקו I** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, I; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונה רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישיה; **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואלא** – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה, תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

יש להוסיף שכיון שהכרשינין עיקרם מאכל בהמה, ואינם מקבלים טומאה אלא אם נזרעו מתחילה למאכל אדם או שאח"כ מייחדם לאדם (עיי' רמב"ם טומאת אוכלין א, ט), לכן בהכרח מובן שהמשנה עוסקת בוריעה או ייחוד הכרשינין לאדם (ותוספות שאנץ עדייות א, ה), ראה דרך אמונה הלכות תרומות יב, ג).

וְאֵינִי הִנֵּה נִתְחִי לָךְ – פשטא מונה מונה זקף-קטן, וְאֵינִי – פשטא – לומר שמה שבד"כ אינו מאכל אדם, הִנֵּה נִתְחִי – מונה מונה, מלת הנה מלמדת על חידוש, ואפילו שני חידושים כמוסבר במונה זרקא סגול. לָךְ – זקף-קטן, המלה נדרשה במאכל הראוי לאדם, והזקף-קטן יוסיף גם הראוי לאדם מתוך שייחוד מאכל שבד"כ אינו לשימוש אדם.

אֶת-מִשְׁמַרְתָּ תְּרֹמְתֵי – המלים מלמדות סמיכות, **דעת זקנים מבעלי התוספות** דרשו **תְּרֹמְתֵי** כרבויו לתרומה גדולה ולחלה. מדאורייתא רק דגן, תירוש ויצהר, שלושה משבעה המינים שנשתבחה בהן א"י, חייבים בתרומה.

אֶת-מִשְׁמַרְתָּ – מלת "את" מרבה ואפשר שהיא אסמכתא לרבנן שגזרו תרומה מירק כעין הלכת תרומה מהתורה. **אֶת-מִשְׁמַרְתָּ** – טפחא, כעין רבוי משמרת לירק במצבים הבאים:

אֶת-מִשְׁמַרְתָּ – טעם מקף כרב-מצב, (א) ירק למאכל אדם, תרומתו חייבת להשמר בטהרה. (ב) ירק שהוא מאכל בהמה בלבד, אינו חייב להשמר בטהרה (ג) ירק שבד"כ אינו למאכל אדם אבל יוחד למאכל אדם. על מצב (ג) מלמדת המשנה, שכוונת האדם לייחד מאכל שבד"כ אינו לאדם, לאכילת או שימוש האדם גורמת הוספת קדושת תרומה במאכל, כמו כאן שהמשנה עוסקת בוריעה או ייחוד הכרשינין לאדם (כי כרשינין הם בד"כ למאכל בהמה). ב"ש חששו שהצבור חשוב שיוכח דין תרומה וייכח זר באכילתם, לכן הורו ששריין ושפיין אותם בטהרה (ר"ש, ר"ב ד' עדייות א, ח) שמאי אומר יאכלו (לבהמות) צריד (יבשים, שלא יראו שהוכשרו לקבל טומאה). ב"ה סברו שכרשיני תרומה העומדים למאכל בהמה, שורים אותם בטהרה ושפיין בטומאה, ולר"ע הותרו כל מעשיהן בטומאה.

הרמב"ם מביא שתי שיטות מנין כ"ד מתנות כהונה. דעת זקנים מבעלי התוספות מביאים שיטה שלישית במנין כ"ד מתנות כהונה. לכל שיטה השלכה על נוסח הברכה אשר קדשנו **בְּקִדּוּשְׁתוֹ** של אהרן וצונו לאכול כך וכך. כגון אם אין הבדל בין החטאות או יברך "לאכול חטאת", ואם יש הבדל יברך "לאכול חטאת בהמה", "לאכול חטאת העוף", "לאכול המורם מן השלמים". "לאכול המורם מן התודה", "לאכול המורם משלמים ותודה" או "לאכול חטאת שלמים", "לאכול המורם מן השלמים". "לאכול המורם מן התודה". "לאכול המורם משלמים ותודה"

רמב"ם הלכות ביכורים פ"א, הלכה ד מה הן השמנה שאין נאכלין אלא במקדש. (טו - טז) בשר החטאת אחד חטאת העוף ואחד חטאת הבהמה, (טז - טז) ובשר האשם בין תלוי בין ודאי, (טז - טז) ובחיי שלמי ציבור, (טז - טז) ומותר העומר, (טז - טז) ושיירי מנחות ישראל, (טז - טז) ושתי הלחם, (טז - טז) ולחם הפנים, (טז - טז) ולוג שמן של מצורע, אלו אינן נאכלין אלא במקדש.

הלכה ה ומה הן החמש שאינן נאכלין אלא בירושלים, (טז - טז) חזה ושוק של שלמים, (טז - טז) והמורם מן התודה, (טז - טז) והמורם מאיל נזיר, (טז - טז) וככור בהמה טהורה, (טז - טז) והבכורים, אלו אינן נאכלין אלא בירושלים.

הלכה ו ומה הן החמש שבא"י, (טז - טז) התרומה, (טז - טז) ותרומת מעשר, (טז - טז) והחלה ושלשתן קדש, (טז - טז) וראשית הגז, (טז - טז) ושרה אחוזה ושניהן חולין, אלו אינן זוכין בהן מן התורה אלא בא"י, ואין אוכלין תרומות וחלות של ארץ ישראל אלא בא"י.

מלת **(במ' קרח יח, תרומתי)** – מלמדת לשתי תרומות: תרומה וחלה שנקראת תרומה וההגבלה לאכילת תרומות א"י רק בא"י מרומזת בטעם אתנה של **תְּרֹמְתֵי** **הלכה ז** ומה הן החמש שזוכין בהן הכהנים בכל מקום, (טז - טז) המתנות (זרוע, קיבה ולחיים מבהמות החולין), (טז - טז) ופדיון הבן, (טז - טז) ופטר חמור, (טז - טז) וגזל הגר, (טז - טז) והחרמים, וחמשתן חולין לכל דבר.

הלכה ח (טז - טז) והמתנה שזוכין בה מן המקדש הוא עורות העולות, והוא הדין לשאר עורות קדשי הקדשים כולן לכהנים. (טז - טז) ולא הזכיר קרנים וטלפיים, שיש דעות שונות האם בכלל זוכים בהם).

הלכה ט מנו חכמים (הלכות יב – טו מה כנמנה ב-**בבלי חולין קלג**) מתנות אלו על דרך אחרת ואמרו עשרים וארבעה מתנות כהונה ניתנו לאהרן ואלו הן: עשר במקדש, ארבע בירושלים, ועשר בגבולין.

הלכה יג עשר במקדש: (טז - טז) חטאת בהמה, (טז - טז) חטאת העוף, (טז - טז) אשם, (טז - טז) ואשם תלוי, (טז - טז) זבחי שלמי ציבור, (טז - טז) ולוג שמן של מצורע, (טז - טז) ושתי הלחם, (טז - טז) ולחם הפנים, (טז - טז) שירי מנחות, (טז - טז) ומותר העומר.

הלכה יד ארבע בירושלים: (טז - טז) הבכור, (טז - טז) ומורם מתודה ואלו נזיר, (טז - טז) ועורות קדשים. **הלכה טו** עשר בגבולין, (טז - טז) תרומה, (טז - טז) ותרומת מעשר, (טז - טז) וחלה, (טז - טז) וראשית הגז, (טז - טז) והמתנות, (טז - טז) ופדיון הבן, (טז - טז) ופדיון פטר חמור, (טז - טז) שדה חרמים, (טז - טז) ושרה אחוזה, (טז - טז) וגזל הגר, ולפי חשבון זה חשב כל המורם מקדשים קלים מתנה אחת, והן חזה ושוק המורם מכל זבח שלמים עם הלחם המורם עמהם [אם היה תודה, עם הזרוע המורמת מאיל נזיר עם הלחם המורם עמה] עם חזה ושוק, הואיל ושלשתן שלמים הן חשוב המורם מהם מתנה אחת.

דעת זקנים מבעלי התוספות מפרש שפסוקים אלו מכילים במפורש ובמרומו כ"ד מתנות כהונה. מניין שכל כ"ד מתנות כהונה כתובים או מרומזים בפרשה זאת? על כך כתבו **דעת זקנים מבעלי התוספות במדבר פרק יח** ובתוך דבריהם נמספר את כ"ד המתנות. חלקם מפורט במקומות אחרים בתורה.

(ח) וְאֵינִי הִנֵּה נִתְחִי לָךְ. דוק ותשכח בהאי פרשתא כ"ד מתנות כהונה. (טז - טז) תרומה (גדולה) (טז - טז) וחלה (שכתובה בפר' שלח וכאן מרומזת) שגם היא נקראת תרומה (טז - טז) אפשר כי מרומז בבלת **תְּרֹמְתֵי** – בשתי תרומות הכתוב מדבר):

(ט) מִן-הָאֵשׁ כֹּל-קָרְבָּנֶיךָ. (ולא לומד מהכתוב לְכֹל-מִנְחָתְךָ כי זה שייך למנחה הבאה עם קרבן בהמה, והדרש רוצה ללמדנו על מנחות עצמאיות) בכלל זה יש (טז - טז) מנחת סלת (טז - טז) ומנחת מאפה תנור (טז - טז) ומנחת מחבת (טז - טז) ומנחת מרחשת: אבל אפשר שכולן נחשבות מתנת מנחה ולכולן ברכה אחת.

לְכֹל-מִנְחָתְךָ – מקף כרב-מצב, (א) מנחה הבאה עם הקרבן נשרפת כליל (ב) מנחות כרב-מנחה לעצמן רק קמיצה ניתנת לאש.

רש"י (ט) מִן-הָאֵשׁ – לאחר הקטרת האשם. **מִן-הָאֵשׁ** – אתנה, מגביל זמן זכירת הכהנים עד לאחר הקטרת האשם. אבל **דומב"ת** חבר בין שני חלקי הפסוק למרות האתנה, ודרש **מִן-הָאֵשׁ כֹּל-קָרְבָּנֶיךָ** לכל הקשור אל האש ואלו המנחות העצמאיות.

תרגום יונתן במדבר יח, ט) דין יְהִי לְךָ מְקוֹדֵשׁ קִדְשֵׁי אֵשׁ מֵהַדְּמָשִׁימִי מִעֲלֵתָא דְעֵנָא מִן אִישִׁתָּא **כתר יונתן במדבר פרשת קרח יח, ט**) זה יהיה לך מקודש הקודשים מה ששנאשר מעולה של צאן מן האש: צ"ע מדוע תיב"ע נקט עולת צאן ולא כת"א שנקט לשון כללית ... דין יהי לך מקדש קודשיא מותר מן אשתא.

מִן-הָאֵשׁ – מקף כרב-מצב, לרש"י הגבלת זמן, לתיב"ע חטאת עולה) ות"א זה מותר כללי, ממה שלא עולה לאש (כגון עורות, קרנים, טלפיים)

וְלִכְל-חֲטָאתֶיךָ (טז - טז) אלו חטאות: **חֲטָאתֶיךָ** – רביעי, יש חטאת צבור ויש חטאת יחיד, משני הסוגים הכהנים מקבלים אותה מתנה. ואין הבדל במתנה בין חטאת העוף וחטאת בהמה (שיטה א לכ"ד מ"כ ברמב"ם הל' ביכורים פ"א, ה"ד). לכן אפשר שטעם הרביעי אינו נדרש למלת **חֲטָאתֶיךָ** אלא אפשר שמרמז לכתוב הקודם **לְכֹל-מִנְחָתְךָ** ומלמד על ארבע מנחות עצמאיות. אבל אפשר שכל המנחות העצמאיות הן בכלל מנחות אחת וכולן באתה ברכה "לאכול מנחה" או "לאכול מנחות ישראל".

וְלִכְל-אִשְׁמֶיךָ. (טז - טז) אלו אשמות: **אִשְׁרֵי וְשִׁיבוּ לִי**. (טז - טז) זה גזל הגר דכתיב בפרשת נשא. **(במ' נשא ה, ח) הָאִשָּׁם הַמוֹשֵׁב לְה' לִפְנֵיךָ** **(יא) תְּרֹמֶת מִקְנֶיךָ**. זה המורם מן (טז - טז) התודה (טז - טז) וכן השלמים חזה ושוק (טז - טז) ומורם מלחמי תודה (טז - טז) וזרוע בשלה מאיל נזיר: כאן דורש עיון האם התכוונו לכל אחת מן המנחות בנפרד, או שפרטו אותן אבל הן מתנה אחת.

מִקְנֶיךָ. (טז - טז) זה זרוע לחיים וקביה: (טז - טז) ואלו מתנות חולין) **תְּרֹמֶת מִקְנֶיךָ** – מונה רביעי, רמז לחמש מתנות מכתוב אחד **(יג) כַּפֹּרֶיךָ כֹּל-אִשְׁרֵי**. (טז - טז) זה הבכורים המובאים משבע' מינים:

(יד) כֹּל-תְּרֹמֶת. (טז - טז) אלו חרמים שהם לכהן: [טו] **כֹּל-פֶּטֶר דָּרְסָם לְכֹל-בֶּשֶׂר אִשְׁרֵי-קִרְבֵיכֶם לְה' פְּאֵנָם וּבִבְהֵמָה וְהִנֵּה-לָךְ אֶדְוָא פְּדָה תִּפְדֶּה אֶת בְּקֹר הָאֵדָם וְאֶת בְּקֹר-הַבְּהֵמָה הַשְּׂמֵאָה תִּפְדֶּה: (טז) כֹּל-פֶּטֶר דָּרְסָם** (טז - טז) ... **פְּאֵנָם**. (טז - טז) זה פטר חמור אשר תפדה:

וְאֶת בְּקֹר-הַבְּהֵמָה הַשְּׂמֵאָה. (טז - טז) זה פטר חמור אשר תפדה: **(טז) כֹּל-פֶּטֶר דָּרְסָם** (טז - טז) זה פטר חמור אשר תפדה: **(טז) כֹּל-פֶּטֶר דָּרְסָם** ... **וּבִבְהֵמָה** (טז - טז) זה פטר חמור אשר תפדה:

(טז) כֹּל-פֶּטֶר דָּרְסָם ... **וּבִבְהֵמָה** (טז - טז) בכור שור. בכור כשב. בכור עז. אלו בכורות בהמה טהורה. (טז - טז) ומעשר מן המעשר: **(טז) כֹּל-פֶּטֶר דָּרְסָם** ... **וּבִבְהֵמָה** (טז - טז) מרמז לרבות לוג שמן של מצורע דקרוי **קָרְבָּנֶיךָ**

חסרות כאן מתנות כהונה שונות כגון: ראשית הגז, שדה אחוזה, שתי הלחם, לחם הפנים.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותי האמנות – תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח; **תפנית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = **סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ופסוקים) – להגביל; **מונה** – רבוי; **מקף פשטא** – מוציא פשטא; **מרכא** = **מאריך**, **רבוי**; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = **טרחא** – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יותר לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; **מקף** – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; **פסק ו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונה רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = **גרש** = **גרש"ם** – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה, **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

1.5 במדבר קרח טז,א (התשע"ה)

במדבר קרח יח,א – ז: אזהרה לכל זר בעבודה במשכן ובכליו, ראה שימוש בקצת פסוקים בדיון בנושא ב- **(במ' קרח יז,כח)**
במדבר קרח יח,ז: **ואתה ובניך אתה תשמרו את-כהנתכם לکل-דבר המזבח ולמבית לפרכת ועבדתם**
עבדת מתנה אתן את-כהנתכם והזר הקרב ימת:

בבלי יומא כד,א (דיון על עבודות בית המקדש שזר חייב עליהם מיתה) **אמר רב ארבע עבודות זר חייב עליהן מיתה** (בידי שמים רמב"ם הל' ביאת המקדש פ"ט,ה"א,ה"ב,ה"ה): זריקה (רש"י: עבודה אחרונה בדם) והקטרה (רש"י: של קומץ מנחה, או של איברים או של חלב) וניסוך מים וניסוך היין. **ולוי אמר:** אף תרומת הדשן וכן תני לוי במתניתיה (בבב"א): אף תרומת הדשן.
מאי טעמא דרב דכתיב

(במ' קרח יח,ז) ואתה ובניך אתה תשמרו את-כהנתכם לכל-דבר המזבח ולמבית לפרכת ועבדתם

עבדת מתנה אתן את-כהנתכם והזר הקרב ימת: **עבדת מתנה** (להניח משהו) ולא עבודת סילוק (לעקור – להסיר משהו), **ועבדתם** – עבודה תמה (עבודה המסיימת אחת או יותר עבודות), ולא עבודה שיש אחריה עבודה. (בסיכום עבודה של מתן – להניח משהו ובוזה לסיים קבוצה של אחת או יותר עבודות)

- **ולוי: רבי רחמנא** (רבתה התורה) **לכל-דבר המזבח**. (חולק על רב ואומר שמלים אלו מרבות גם עבודת סלוק)
 - **ורב:** ההוא (שמלים **לכל-דבר המזבח** אלו מלמדות) לאתויי (להביא - לרבות) **שבע הזאות שבפנים, ושכמצורע** (שאינן על המזבח ובכל זאת זר שיעשם חייב מיתה, כעין סוג של זריקה).
ולוי נפקא ליה (למד ההזאות) **מ'דבר ו-כל-דבר. - ורב דבר ו-כל-דבר לא דריש.**

רש"י בבלי יומא כד,א ארבע עבודות כו' - אף על פי שכולן מוזהר עליהן זר, אין חיוב מיתה אלא בארבע האלו, כדמפרש ואזיל. **(במ' קרח יח,ז) ואתה ובניך אתה וגו' - סיפיה דקרא** (בסוף הפסוק נאמר) **והזר הקרב ימת.**
עבדת מתנה - שאתה נותן על המזבח, ולא עבודת סילוק שאתה מסלק וסר מעל המזבח, כגון תרומת הדשן.
עבודה תמה - עבודה שהיא גומרת ומתממת את הדבר, ולא שיש אחריה עבודה, כגון שחיטה וקבלה והולכה שיש אחריה זריקה, אבל זריקה - עבודה אחרונה שבדם, וכן הקטרה בקומץ מנחה ובאברים ופדרים (אחרי שחיטה הפשט ניתוח וכו'), וכן ניסוך היין בכלל השנה, וכן המים בחג.

לכל-דבר המזבח – (ללוי) לרבות עבודת סילוק אם עבודה תמה היא, כגון תרומת הדשן. (האם רק זה או עוד עבודות סלוק?)
שבע הזאות שבפנים - (לרב) שמזה על הפרוכת מפר העלם דבר ופר משיח (זה 2) **ושל יום הכפורים** (ע"פ משנה יומא פ"ה,מ"ג-מ"ה):
 בקה"ק (א) דם פר (ב) דם שער. על הפרכת (א) דם פר, (ב) דם שער: מתערבות של דם פר ודם שער מחטא על קרנות מזבח הזהב, מזה על טהרו של מזבח זהב (ס"ה כ"ו 5), **ושכמצורע שמזה מלוג שמן בהיכל, כדכתיב (וי' מצ' יד,טז) והנה מרה שמן באצבעו וגו' דסלקא דעתך אמינא לאו דבר המזבח הוא** והיינו סוברים שכיוון שאינן עבודות במזבח, זר לא יהיה חייב עליהן מיתה), להכי רבי לכל (לרב ארבע עבודות תמות במזבח, ועוד שבע הזאות דם בקה"ק ובקדש, והזאות שמן מצורע בקדש).

ולוי נפקא להו - כולהו מיניה מדבר **לכל-דבר** - דהא **דבר המזבח** גופיה יתירה הוא, ונגמר מיניה תרומת הדשן, ומריבויא ד-**לכל** דריש ביה הזאה הפנימית. (לוי מסכים עם רב על ארבע עבודות, המלים **לכל-דבר המזבח** יתירות ולדעתו **דבר המזבח** נדרש לסלוק תרומת הדשן, **לכל** בא לרבות הזאות).

ב-בבלי יומא כד,ב מובאות ברייתות התומכות ברב ובלוי, והמוצגות כאן שלא על סדר הגמרא.
תניא כוותיה דרב, תניא כוותיה דלוי. תניא כוותיה דרב: עבודות שזר חייב עליהם מיתה: זריקת דם בין לפנים בין לפני ולפנים, והמזה בחטאת העוף, והממצה (עד כאן הרחבות בזריקת דם) והמקטיר בעולת העוף (עד כאן הרחבה בהקטרה), והמנסך שלשה לוגין מים ושלשה לוגין יין (עד כאן הרחבות בניסוך מים ויין). **תניא כוותיה דלוי:** עבודות שזר חייב עליהן מיתה: המרים את הדשן, ושבע הזאות שבפנים ושכמצורע, והמעלה על גבי המזבח בין דבר כשר בין דבר פסול.

רש"י יומא כד,ב בין לפנים - הזאה שעל הפרוכת. **בין לפני ולפנים** - שעל בין הכדים דיום הכפורים.
בחטאת העוף - כתיב הזאה והזה מדם החטאת על קיר המזבח (ויקרא פרק ה). **בעולת העוף** - כתיב מיצוי, ומלק את ראשו והקטיר המזבחה ונמצה דמו על קיר המזבח (ויקרא פרק א). **והמקטיר** - שהעולה כליל היא. **והמנסך שלשת לוגין** - שהיא פחות שבנסכים רביעית ההין לכבש, ואילו תרומת הדשן לא קתני, והיינו כרב. **בין דבר פסול** - בהנך פסולין שפסולין בקודש, דאם עלו לא ירדו, משום הכי חשיבא הקטרה.

(הברייתות האלו נשארות באותן עבודות שבהן נפתח הדיון בין רב ללוי, ומרבות בפרטים בזריקת דם, בהקטר, בניסוך היין והמים וגם בהזאות. הברייתא העוזרת ללוי מביאה שזר חייב על תרומת הדשן שהיא עבודת סילוק וכפ' רש"י אם עבודה תמה היא, וזה כאמר לוי ב- (בבלי יומא כד,א) כי **לכל-דבר המזבח** מלמד על חיוב זר בעבודת סילוק, והרחבה בהקטר הדבר שפסולו בקדש שאם עלה לא ירד ועל כך הזר יענש במיתה, ומסתבר שגם רב יסכים לכך.)
לכל-דבר – מקף כרב-מצב לזר שיענש במיתה (א) על הקטרת כשרים, (ב) על הקטרת פסולים בקודש שאם עלו לא ירדו, וזר שיעלם יענש במיתה.

(המשך **יומא כד,א**) - (הגמרא שואלת על לוי שאמר כי **לכל-דבר המזבח** מרבה חיוב מיתה לזר על עבודת סלוק) **ואימא** (תאמר שהכתוב): **לכל-דבר המזבח** - כלל, **עבדת מתנה** - פרט, כלל ופרט - אין בכלל אלא מה שבפרט, **עבדת מתנה** – אין (מזה תלמד שעבודה של הנחה נכלל באיסור הזר), **עבודת סילוק** - לא (ממעט חיוב מיתה לזר על עבודת סילוק)!

(**בבלי יומא כד,ב**) – (עונה לוי) אמר קרא **ולמבית לפרכת ועבדתם** - אל מבית לפרוכת הוא ד-**עבדת מתנה** (בקדש הקדשים זר חייב על עבודת מתנה = הנחה שהיא גם עבודה מסיימת) ולא **עבודת סילוק** (ופטור על עבודת סלוק), **הא בחוץ** (אבל מחוץ לקה"ק, היינו בקדש ובמזבח, הזר חייב) - **אפילו** (על עבודת סילוק).

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנית – תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח; **תפנית ההשערה**; **אתנה**, **סילוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונה** – רבוי; **מחוק** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך; **רבוי**; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרחא – שני משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יותר לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; **מקח** – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביעי** – 4; **מונה רביעי** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכתה, **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכתה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

(הגמרא מוכיחה מהכתוב שהביא לוי כי מתקבלת תוצאה חמורה מדי) – **אי הכי** (היות וענית לי מ-**עבדת מתנה**, שהיא כתובה אחרי **ועבדתם** אז מלת) **ועבדתם נמי** (גם בתנאים של חיוב הזר): **אל מביית לפרכת** הוא דעבודה תמה (בקדש הקדשים יתחייב הזר אם יעשה עבודה תמה הנדרשת ממלת **ועבדתם** ואותה עבודה היא גם עבודת הנחה הנדרשת מ-**עבדת מתנה**) ולא (יתחייב מיתה על) עבודה שיש אחריה עבודה, **הא בחוץ** – אפילו עבודה שיש אחריה עבודה (אבל מחוץ לקה"ק, היינו בקדש ובמזבח, הזר יתחייב על כל עבודה) ! (המסקנה הנ"ל לשיטת לוי מטילה חיוב רחב על זר ובאה הגמרא ולומדת כי מלת) – **ועבדתם הדר ערביה קרא** (חיבר הכתוב שני תנאים לקה"ק ולמחוץ לו, זר חייב רק על עבודות הנחה שהן גם עבודות תמות (מסיימות) גם בקה"ק וגם מחוץ לו).

רש"י בבלי יומא כד,ב (הכתוב) **ולמביית לפרכת** – אפסיק בין כללא (**לכל-דבר המזבחה**) לפרטא (**עבדת מתנה**), מבית לפרוכת הוא דעבודת מתנה – כגון הזאות שבין הבדים דיום הכפורים, ונתינת קטורת על האש. ולא עבודת סילוק – כגון הוצאת כף ומחתה, שהכהן גדול מכניס שם לקטורת יום הכפורים ומניח בין הבדים, ואחר כך חוזר ומוציא. אי הכי **ועבדתם נמי** מבית לפרוכת דעבודה תמה – כגון נתינת קטורת על האש. ולא שיש אחריה עבודה, הולכת כף ומחתה (אל קה"ק), שיש אחריה עבינה והקטרה. (רש"י מפרש שיטת לוי) **ועבדתם הדר ערביה** – לענין עבודה תמה, שהיו"ו מוסיף לענין ראשון (ולכן עבודה תמה בחוץ ובפנים לחייב זר שעשאה במיתה), אבל **עבדת מתנה** לא מיהדר אלא אמבית לפרוכת דלקמיה, דלא כתיב ביה וי"ו (ולכן זר שעשה בפנים עבודת מתנה (הנחה) חייב ופטור על עבודת סילוק, אבל בחוץ חייב גם על עבודת סילוק).

טט – בשלב זה הגמרא נשארת עם הלימוד בכלל ופרט. ורש"י מפרש מבית לפרוכת הוא דעבודת מתנה (עבודת הנחה, שהיא גם עבודה מסיימת) זר חייב עליה מיתה אבל עבודת הוצאה אין בה מיתה לזר. אבל בחוץ בין הכנסה בין סילוק (אם היא עבודה מסיימת) זר חייב עליה מיתה.

בעי רבא: עבודת סילוק בהיכל מהו? לפנים מדמינן ליה, או לחוץ מדמינן ליה? הדר פשטא: מביית (קה"ק) ולמביית (ו"ו ולמ"ד? מרבות את הקדש על קה"ק זר לא חייב על עבודה שאינה הנחה וגם תמה בקדש).
(הגמרא מונה עבודות בקדש שזר שעשאם לא יתחייב) – אלא מעתה, זר שסידר את השלחן ליחייב! – איכא סידור בזיכין. – סידר בזיכין ליחייב! – איכא סילוק והקטרה. – זר שסידר את המנורה ליחייב! – איכא נתינת פתילה. – נתן פתילה ליחייב! – איכא נתינת שמן. – נתן שמן ליחייב! – איכא הדלקה. – הדליק ליחייב! – הדלקה לאו עבודה היא. – ולא? והתניא: (ויקרא א) ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח וערכו עצים על האש – לימד על הצתת אלתא שלא תהא אלא ככהן כשר ובכלי שרת! – הצתת אלתא – עבודה היא, הדלקה – לאו עבודה היא.

(הגמרא מונה עבודות במזבח ועל מה הזר שעשאם יתחייב) – אלא מעתה זר שסידר את המערכה ליחייב! – איכא סידור שני גזירי עצים. – סידר שני גזירין ליחייב! – איכא סידור אברים. – והא אמר רב אסי אמר רבי יוחנן: זר שסידר שני גזירי עצים חייב! – בהא פליגי; מר (רבי יוחנן) סבר: (סידור שני גזירי עצים) עבודה תמה היא (וגם עבודת הנחה מאופן עשייתה), ומר (רב) סבר: לאו עבודה תמה היא. תניא כוותיה דרב, תניא כוותיה דלוי. (הובאו לעיל) בשתי הברייתות לא מוזכר סידור שני גזירי עצים!

הפסוק **במדבר קרח יח,ז**: מסיים את קבוצת הפסוקים **במדבר קרח יח,א – ז**: אזהרה לכל זר בעבודה במשכן ובכליו. ואחריו התורה מלמדת על כ"ד מתנות כהונה. אז אפשר כי תוכנו וטעמיו קשורים באופן מסוים למתנות כהונה. **ואתה ובניך אֶתָּה** – מונח מונח תלישא-גדולה (תלשא). כעין שלושה תפקידי טעם תלשא, הנדרשים מהכתוב. תלשא היא גם טעם של דרשה לכתוב לפניה ולדרשה לכתוב אחריה, לכן יש אפשרות לכעין שש דרשות בתפקידי תלשא (העיקריים ביניהם שיעורין, חציצין, מחיצין (הכולל בחינה נעלה), עקירה) אפשר כי אחד מתפקידי תלשא יהיה לרמז שבכתוב יש לדרוש הגדרת **עבדת מתנה** (להניח משהו) ולא עבודת סילוק (לעקור משהו), אפשר כי אחד מתפקידי תלשא יהיה לרמז שבכתוב יש לדרוש הגדרת מחיצה **ועבדתם** – עבודה תמה (עבודה המסיימת אחת או יותר עבודות), ולא עבודה שיש אחריה עבודה. **דרשות אחרות** אפשריות בטעם תלשא, שאינן קשורות לנושא עבודת זר, ע"פ **סיפרי בבלי יומא כד, תורה שלמה, תורה תמימה** **ואתה ובניך אֶתָּה** – מחיצה (הכולל בחינה נעלה) (א) בדיקת יוחסין של כהנים ע"י בית דין של כהנים המתכנסים **למביית לפרכת** = בעזרה ממערב לקה"ק (ספרי), אפשר שגם קובעים מיהו כהן כשר (כגון מום עובר או קבוע) לעבודה, (ב) הכהנים אוכלים תרומה בקידוש ידיים (נטילת ידיים) בגבולין (ג) הכהנים נושאים עון הקדשים של בני ישראל (ד) רמז לפייס במעגל

תשמרו את-פהנתכם – קדמא ואולא – מרמז כי בכתוב יש לדרוש לימוד בסדר מסוים למשל כעין כלל ופרט, או כלל ופרט וכלל. תבנית תלשא קדמא אולא עשויה ללמד כעין בנין אב. ראה לימוד סדר בספרי ובספרי זוטא לעבודה ע"פ פייס וקידוש ידיים לעבודה ולאכילת תרומה. לענין כלל ופרט **בבלי יומא כד,א** מציע ללמוד כך: ואימא: **לכל-דבר המזבחה** – כלל, **עבדת מתנה** – פרט, כלל ופרט – אין בכלל אלא מה שבפרט, **עבדת מתנה** – אין, עבודת סילוק – לא!
אם נאמר כי **תשמרו את-פהנתכם** – קדמא ואולא – מרמז כי בכתוב יש לדרוש כעין כלל ופרט וכלל המחייב את הכהנים לשמור שזר לא יעשה עבודות כהנים בבית המקדש בכלל (אסור אבל פטור) ובפרט שלא יעשה עבודות שיגרמו לו חיוב מיתה בידי שמים.
(א) **לכל-דבר המזבחה** (כלל פותח, עבודות במזבח) (ב) **ולמביית לפרכת** (כלל סוגר המרבה על קה"ק את הקדש, ראה (א)).
(ג) מתבנית הטעמים מרכא טפחא של **ולמביית לפרכת** מתרבה הקדש (ההיכל) ראה הסבר להלן.
פרט (א) **ועבדתם** – עבודה תמה (עבודה המסיימת אחת או יותר עבודות). דרשת הגמרא נתנה למלה משמעות של שם עצם ותואר במקום פועל. אפשר כי טעם אתנח של מלת **ועבדתם** בתפקיד מגביל מסייע למתן משמעות של שם עצם – עבודה, ותואר – מסיימת.
פרט (ב) **עבדת מתנה** (להניח משהו) ולא עבודת סילוק (לעקור משהו),
ואין בכלל אלא מה שיש בפרט או חיוב הזר יהיה על עבודה שחלים בה שני התנאים **ועבדתם** – אתנח, ע"פ **בבלי יומא כד,א** הגביל חיוב זר במיתה רק לעבודות הנחה שהן גם עבודות מסיימות בין בקה"ק, בין מחוץ לו.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, השע"ח; **נפצת ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים הקפידים) – להגביל; **מונה** – רבו; **מקדש פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך; **רבו**; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרחא – שני משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; **מקף** – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונה רביע** – לפחות 4; ...; **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) **דרוש בפסוק** ככעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכתה, **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכתה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

עבדת מתנה - מונח רביעי, בתפקיד לפחות ארבע, ארבע עבודות שמנה רב לגבי המזבח, ועוד עבודה שמונה רבי יוחנן המתחילה בתרומת הדשן ומסתיימת בסידור (מתן) שני גזרי עצים על המערכה על המזבח. **לְכָל-דְּבַר הַמִּזְבֵּחַ**
עבדת מתנה - מונח רביעי, בתפקיד לפחות ארבע, חמש או שש הזאות בקדש ובקה"ק זה **וּלְמִבֵּית לְפָרֶכֶת**

(א) **לְכָל-דְּבַר הַמִּזְבֵּחַ וּלְמִבֵּית לְפָרֶכֶת** - דרגא תביר מרכא טפחא, תבנית מלמדת על כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא (כאן עבודת זר בבית המקדש), ועל כל פרט חלה אותה הלכה, או אותו ענין. אשר נברר אותם.
 (ב) **וּלְמִבֵּית לְפָרֶכֶת** – מרכא טפחא, כיתור לרבות על הפשט של עבודת זר בקדש הקדשים את העבודה בקדש (בבלי יומא כד, ב ד"ה בעי רבא: עבודת סילוק בהיכל מהו? מכאן ללימוד ששני התנאים לחייב זר חלים גם בקדש)
 (ג) **לְפָרֶכֶת** – טפחא כפותחת טפח להתאפיין מהכתוב אחריה **וְעַבְדְתֶם** מאפיין שבכתוב לפניו מדובר שזר יענש על ביצוע עבודה תמה (= מסיימת)

ע"פ תבניות הטעמים (ג) מלמד על (ב) שגם בקדש זר חייב על עבודה תמה. (ב) עם האפיון שזר חייב על עבודה תמה מלמד על (א) **לְכָל-דְּבַר הַמִּזְבֵּחַ** שגם בעבודות במזבח זר חייב על עבודה תמה. זה מבוסס על ההשערה כי התבנית דרגא תביר מרכא טפחא, מלמדת על כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא (כאן עבודת זר בבית המקדש), ועל כל פרט חלה אותה הלכה, או אותו ענין. אז אם על (ב) חלה ההלכה של זר חייב על עבודה תמה, גם על (א) תחול אותה הלכה.
הערה: אפשר כי תבנית זאת גם מתאימה לנדרש מ-**ספרי זוטא יחז**, להלן: שהכהנים נושאים עון הקדשים במקדש בין נאכלין בין שאינן נאכלים

הַמִּזְבֵּחַ וּלְמִבֵּית לְפָרֶכֶת – תביר מרכא טפחא, מלמדת על כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא, שעל חלקם לא חלה ההלכה או הענין, אפשר כי מדובר כאן (א) ע"פ **תוספתא חגיגה פ"ג, ה"ט** שהכל נאמנים על הקודש כל השנה ואינם נאמנים לתרומה ולתרומת מעשר וחלה פרט לימי הרגלים. (ב) ע"פ **ספרי זוטא יחז**, שהכהנים נושאים עון הקדשים (טט הכתוב ב-**במ' קרח יחא**), **תשאאו את-עֲזֵן הַמִּקְדָּשׁ וְאַתְּהָ וּבְנֵיךָ אִתָּה תִּשְׂאוּ אֶת-עֲזֵן הַמִּקְדָּשׁ וְאַתְּהָ וּבְנֵיךָ אִתָּה תִּשְׂאוּ אֶת-עֲזֵן הַמִּקְדָּשׁ** מעון הקדשים לתרומה ולתרומת מעשר וחלה שהן בגבולין.

תוספתא מסכת חגיגה (ליברמן) פ"ג, ה"ט (גר' תורה שלמה [כב] ה"ח)
 אמ' ר' נתניה מפני מה הכל נאמנין (בתו"ש לא גר' על החטא ואין הכל נאמנין) על הקודש (בכל ימות השנה כמבואר במשנה דנאמנים בטהרת יין ושמן למזבח כל השנה) ולא על התרומה (אין נאמנים ע"ה אלא בשעת הגתות והבדים) שלא יהא כל אחד או' הריני בונה מזבח לעצמי הייני שורף פרה לעצמי (ולהכי נאמן על שמירתה), שני' (אסמכיהו על קרא) (**במ' קרח יחא**), **וְאַתְּהָ וּבְנֵיךָ אִתָּה תִּשְׂאוּ אֶת-עֲזֵן הַמִּקְדָּשׁ וְאַתְּהָ וּבְנֵיךָ אִתָּה תִּשְׂאוּ אֶת-עֲזֵן הַמִּקְדָּשׁ** או **לְכָל-דְּבַר הַמִּזְבֵּחַ** (כל בניך אפילו עם הארץ **תִּשְׂאוּ אֶת-עֲזֵן הַמִּקְדָּשׁ**) יכול אף לתרומה ולתרומת מעשר וחלה (יהא ע"ה נאמן על שמירתה), ת"ל **וּלְמִבֵּית לְפָרֶכֶת**, מה מבית לפרכת מיוחד שאין לדעתן של ישראל (שאינן הכל רשאי ליכנס שם ולידע מה בתוכו, אף קודש אינו מסור לכל, לכן ע"ה נאמן בה), יצאת תרומה ותרומת מעשר וחלה שהן (ג"א שיש) לדעתן של ישראל (מסורה בידי הכל, מנחת ביכורים (אפשר זה שם במפרש?))
 קטע זה הובא כדי להסביר מהו "לדעתן של ישראל".

ספרי זוטא יחז, **במ' קרח יחא**, **וְאַתְּהָ וּבְנֵיךָ אִתָּה תִּשְׂאוּ אֶת-עֲזֵן הַמִּקְדָּשׁ**, מגיד שעון הקדשים (טט הכתוב ב-**במ' קרח יחא**), **תשאאו את-עֲזֵן הַמִּקְדָּשׁ וְאַתְּהָ וּבְנֵיךָ אִתָּה תִּשְׂאוּ אֶת-עֲזֵן הַמִּקְדָּשׁ** אינו מסור אלא בידי הכהנים אין לי אלא עון קדשי קדשים קלים קדשים נאכלים קדשים שאינן נאכלין מניין ת"ל **לְכָל-דְּבַר הַמִּזְבֵּחַ**. יכול אף תרומה ותרומת מעשר וחלה ת"ל **וּלְמִבֵּית לְפָרֶכֶת** מה בית לפרכת מיוחד דבר שאי אפשר לדעת צבור יצא דבר (טט - מיעט מעון הקדשים לתרומה ותרומת מעשר וחלה שהן בגבולין) שאפשר לדעת צבור:

תִּשְׂאוּ אֶת-עֲזֵן הַמִּקְדָּשׁ – קדמא ואולא, ע"פ ספרי וספרי זוטא מהכתוב נדרש סדר לענין עבודה ע"פ פייס וקידוש ידיים לעבודה ולאכילת תרומה.

ספרי זוטא יחז, ... (**במ' קרח יחא**), **עבדת מתנה אתן את-כהנתכם**, מקיש **עבדת מתנה** ... ל-**כהנתכם** מה זו בנטילת ידיים או מה זו אינה אלא בקדוש ידיים ורגלים יכול אף זו לא תהא אלא בקדוש ידיים ורגלים אמרת לאו זו לפי צורך העבודה וזו לפי צורך העבודה אמרו כל מי שהוא נתן תרומה למי שהוא אוכלה כמצותה מעלין עליו כאלו הוא עובד עבודה [וכהן שאוכל תרומה כמצותה מעלין עליו כאלו עובד עבודה].

ספרי במדבר פרשת קרח פיסקא קטז ... **וְעַבְדְתֶם**, שומע אני מעורבבים ת"ל (**במ' קרח יחא**), **עבדת מתנה אתן את-כהנתכם** מה מתנה בפייס אף עבודה בפייס: (**במ' קרח יחא**), **עבדת מתנה אתן את-כהנתכם** לעשות אכילת קדשים בגבולים כעבודת מקדש במקדש מה עבודת מקדש במקדש ידיו ואחר כך עובד אף אכילת קדשים בגבולים מקדש ידיו ואחר כך אוכל.
וְעַבְדְתֶם – אתנה, ע"פ **ספרי במ' קרח קטז** מגביל שלא תהא עבודת המקדש בערבויה ע"י כל כהן שירצה אלא ע"י סדר, ואפשר שרבנן קבעו פייס. פייס במעגל עשוי להיות מרומז בצורת טעם תלשא במלה **אתן** מעגל עם נקודת פתיחה.

נספח:
הערה (א): **תוספות בבלי יומא כד, א** (הגמרא אמרה) אין בכלל אלא מה שבפרט - תימה לי א"כ **לְכָל-דְּבַר הַמִּזְבֵּחַ** למה לי כדקאמר (לוי על ההזאות) **דְּבַר** ... **לְכָל-דְּבַר** [ואפילו אם תמצא לומר ד-**לְכָל** מרבה הזאות שבפנים ושבמצורע מ"מ קשיא כיון ד-**לְכָל** משמע כללא] אדרבה לפרוך לאידך גיסא דהוה לן למימר ד-**לְכָל-דְּבַר הַמִּזְבֵּחַ** הוה להו שני כללות הסמוכין זה לזה והטל פרט ביניהם **וְעַבְדְתֶם עבדת מתנה** ודונם בכלל ופרט וכלל

דוגמא למידת כלל כלל פרט (**במדבר קרח יחא**) ופדויו מן-תִּדְשׁ תִּפְדֶּה בְּעֶרְפֶךָ בְּסַף חֲמִשָּׁת שְׁקָלִים בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה הוּא: ופדויו מן-תִּדְשׁ - כלל תִּפְדֶּה - כלל בְּעֶרְפֶךָ - קדמא זקף-קטן בתיבה אחת - מידת מוקדם שהוא מאוחר בענין ולכל חשיב כלל כמו בכל (האם הראשון או השני בפסוק הבא) כדררשינן (**דב' דאה יז, ב**) **בְּכָל אֲשֶׁר תִּשְׁאַלְךָ נִפְשֶׁךָ** כלל והכי אמרינן בפ' שור שנגח את הפרה (ב"ק דף נד:;) ובר"פ מרובה (שם דף סד.) **בְּכָל כְּלָא** וא"כ נרבי מכעין הפרט אפילו דבר שאין עבודה תמה ואפילו עבודת סילוק ואף על גב דלא דמי כללא בתרא לכללא קמא הא דיינינן באלו טריפות (חולין דף סז.) כי האי גוונא ונראה דשמא **בְּכָל** ו**לְכָל** לחודיה לא חשיב כללא אלא כשיש שום תיבה מפורשת מאותו ענין אצלו כמו התם דכתיב (**דב' דאה יז, ב**) **בְּכָל אֲשֶׁר-תִּשְׁאַל נִפְשֶׁךָ**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנית – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח; **תמצית ההשערות: אתגה, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא = מאריך**, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא = טרחא** – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; **מקף** – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; **פסק ו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) **דרוש בפסוק** בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה, **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

בבקר ובצאן ובבית ובשכר וכן בדברות דכתיב (דב' וא' ה'ד) וכל-בהמה והיה דפרק שלשה מינין (נזיר דף לה.) (שם' מש' כב,ט) חמור או-שור או-עז וכל כלל בהמה חזר ופרט י"ל ההיא ר"א היא אי נמי שאני התם דכתיב ברישא חמור או-שור והדר וכל אבל הכא דכתיב ברישא דענינא (במ' קרח יח,ג) לךל הוא ליה כלל שאינו מלא ואין דנין אותו בכלל ופרט וכי האי גוונא אמרינן בריש פ"ק דזבחים (דף ד:) אימא (במ' נשא וי,ז) יעשה כלל זבח פרט ומשני אי הוא כתיב יעשה שלמים זבח כדקאמרת השתא דכתיב יעשה זבח שלמים הוא ליה כלל שאין מלא וכו'.

(דברים ואה יד,כו)
ונתתה הספך בכל אשר-תאונה נפשך בבקר ובצאן ובבית ובשכר וכל אשר תשאול נפשך ואכלת שם לפני ה' אלהיך ושמת אתה וביתך:
(דברים ואתחן ה'ד)
ויום השביעי שבתו לה' אלהיך לא תעשה כל-מלאכה אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך ושורך וחסרך וכל-בהמה וגרף אשר בשעריך למען ינוח עבדך ואמתך קמוז:
(שמות משפטים כב,ט) כי-יתן איש אל-רעהו חמור או-שור או-עז וכל-בהמה לשמרו ומת או-נשבר או-נשפה אין ראיה:
(במדבר נשא וי,ז) ואת-האל יעשה זבח שלמים לה' על סל המזבח ועשה הפהו את-מנחתו ואת-נסכו:

ע"פ **תוס' בבלי יומא כד,א** אם יש כאן כלל **לכל** וכלל בתראה **דבר המזבח** והפרט **נעבדתם עבדת מהנה**. ואז כלל פרט נהיה לכלל ופרט וכלל ולכן מרבה ע"י הכלל בתראה אפילו דבר שאין עבודה תמה ואפילו עבודת סילוק וזר שעשאם יתחייב במיתה ביד שמים. מתקבלת תוצאה הפוכה ממה שהתורה מלמדת. תוס' מסביר ש"לכל" אינו כלל מלא כי חסר תיאור למה מתיחס, ולכן אין ללמוד כאן כלל ופרט וכלל. אבל לפי ההסבר לעיל יש כאן כלל ופרט וכלל המלמד על חובת הכהנים לשמור שבכל תחום המקדש זר לא יעשה עבודה, ויש נושא אחר של חיוב מיתה לזר על עבודות הנחה מסיימות.

הערה (ב): תשמרו את-בהמתכם אחריות הכהנים לעם ישראל שלא יעשו עבודות כהנים. ביום הכפורים ישראלים צובאים בעזרה, קרובים מאד לכהן גדול שרק הוא עובד ביום הזה, ועלולים לנסות "לעזור" לכ"ג.
הערה (ג): בין תפקידי עבודות בית המקדש תפקיד הכפרה על עם ישראל הוא נושא מרכזי. **סידור שני גזרי עצימ** בלשון נופל על לשון, העברת גזרות בבחינת הרשעה כלה כעשן תכלה
סדר רב עמרם גאון (הרפנס) סדר ראש השנה ... ובכן צדיקים יראו וישמחו, וישרים יעלוזו, וחסידים ברינה יגילו, ועולתה תקפץ פיה. וכל הרשעה כלה כעשן תכלה כי תעביר ממשלת זדון מן הארץ. ותמלוך אתה ה' אלהינו מהרה על כל מעשיך. בהר ציון משכן כבודך ובירושלם עיר קדשך. ככתוב בדברי קדשך. ימלוך ה' לעולם אלהיך ציון לדור ודור הללויה. קדוש אתה ונורא שמך ואין אלוה מבלעדיך. ככתוב ויגבה ה' צבאות במשפט, והאל הקדוש יקדש בצדקה. ברוך אתה ה' המלך הקדוש.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור) כי במצוותך האמנות – התלים ק"ט; שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח; **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך; **רבוי**; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרחא – שני משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שששויה לגדול, יותר לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; **מקף** – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישי: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש – גרש"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק כבעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה, **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

1.6 במדבר קרח טז,א (התשע"ו)

במדבר קרח טז,ו: זאת עשו קחור לכם מחתות קרח וכל עדתו:

(1,ru) **זאת עשו** – טפחא אתנח כתבנית "שמע ישראל" המעיד על דבקות ישראל בה' אחד. והנה פ'רש"י ... אמר להם בדרכי הגוים יש נימוסים הרבה וכומרים הרבה ואין כולם מתקבצים בבית אחד, **אנו אין לנו אלא ה' אחד**, (טט: **זאת** – המלה ממעטת ומלמד על ה' אחד, טעמה טפחא מרבה פרטים המייצגים ה' ומכל פרט אחד רק אחד ואילו הם) ארון אחד ותורה אחת ומזבח אחד וכהן גדול אחד ...

רש"י ... הא לכם תשמיש חביב מכל, היא הקטרת החביבה מכל הקרבנות וסם המות נתון בתוכו שבו נשרפו נדב ואביהוא, לפיכך התרה בהם **(1,ru)** **מִחֹר וְהִלֵּה הָאֵשׁ אֶשֶׁר-יִבְחַר ה' הוּא הַקָּדוֹשׁ**, כבר הוא בקדושתו. וכי אין אנו יודעים שמי שיבחר הוא הקדוש, אלא אמר להם משה הריני אומר לכם שלא תתחייבו, מי שיבחר בו יצא חי, וכולכם אובדים:

משה רבנו התרה בפניהם הגבילו עצמכם מלהשתמש בקטורת וכך הטעים דבריו **זאת** – טפחא כשנוי וניתוק מהמלה הבאה **עשו**, רוצה לומר **אל תעשו** כי אם ת-**עשו** ואינכם ראויים אז כבר למדנו מנדב ואביהוא, ששימוש בקטורת שאינו מצווה מה' ממת, לכן התבוננו בטעם אתנח של **עשו** – בתפקיד מגביל עשייה ואל תעשו.

במדבר קרח יח,כה: וידבר ה' אל־משה לאמר: מופע 61 של התוכן בתורה, צווי הלוים על תרומת מעשר להכניס, אזהרה ללוים שיקפידו על הפרשות על הסדר, כי אין נאות למשרתי ה' לנהוג שלא על הסדר כי מהוים דוגמא. ומפורט בדרשת הכתוב הבא.

במדבר קרח יח,כו,כז: [כז] ואל־הלוים תדבר ואמרת אליהם כִּי־תִקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַמַּעֲשֵׂר אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם מֵאֲתָם בְּנַחֲלַתְכֶם וְהִרְמַתֶם מִמֶּנּוּ תְרוּמָת ה' מַעֲשֵׂר מִן־הַמַּעֲשֵׂר: [כז] וְנִחַשְׁבַּת לָכֶם תְרוּמַתְכֶם פְּדֻנְן מִן־הַגֵּרָן וְכַמְלֵאָה מִן־הַיִּקְבִּב:

בבלי ביצה יג,א ... דאמר רבי אבהו אמר רבי שמעון בן לקיש: מעשר ראשון שהקדימו (לוי לכהן) בשבלין (רש"י: שהקדימו לתרומה גדולה (טט: הלוי נטל מע"ר לפני שהבעלים הפרישו תרומה גדולה)) - שמו טובלו לתרומת מעשר (רש"י: שם מעשר שנקרא עליו (טט: בלי הפרשת תרומה גדולה) טובלו למע"ר זה להיות טבל), ואוסרו באכילת עראי ו(עונשו)במיתה כדון טבל, עד שירים תרומת מעשר שלו, ולקמיה הייב טעמא. (.)

- כותש למה לי? (רש"י: אי בבן לוי מוקמינן ליה, למה מוטל עליו לעשותו דגן (טט: להוציא גרעיני התבואה מן השבילים והקליפות שעוטפות הגרעינים), אי אמרת בשלמא בישראל קאי, ואסורייתא טבלא - שפיר תנא כותש דכתיב דגנך (טט: מן התורה ישראל מחוייב בפולות אלו כי נאמר שיתן תרומה מן דגנך - ונדרש דיגנך היינו אחר פעולות הוצאת הגרעינים), ודרבנן דומיא דאורייתא תקון (טט: שאם לוי יקדים ויטול מעשר (לפני תרומה) של גרעינים בשבילים, שיעשה תרומת מעשר שלו כמו תרומת ישראל, גרעינים ללא פסולת).

לימא ליה (טט: אם יאמר הלוי): כי היכי דיהבו לי - הכי יהיבנא לך (כמו שנתנו לי כך אני נוטל לך לא מנופה) - ! אמר רבא: קנסא (רש"י: על שהקדים, וגרם להערים לעבור על דברי תורה, שהמשנה סדר המעשרות עובר בלאו: **שם' מש' כב,כח**) **מִלְאָתָהּ וְדַמְצָהּ לֹא תֵאָחֵז**, דהכי קאמר: לא תאחר תרומה, להקדים לה מעשר. (.)

(שם' מש' כב,כח) **מִלְאָתָהּ וְדַמְצָהּ לֹא תֵאָחֵז בְּכֹר בְּגִיד תְּפוּרֵי:**
(במ' קרח יח,ב) **כָּל תְּלַב יֵצֶה וְכָל־חֶלֶב תִּירוֹשׁ וְדָגָן רִאשִׁיתָם אֲשֶׁר־תִּנְנוּ לָהֶּן לֶךָ נְתֻמִּים:**
(דב' שפ' יח,ד) **רִאשִׁית דָּגְנָהּ תִּירוֹשֶׁךָ וְיֵצֶהְרָה וְרִאשִׁית גֶּזַ צֹאנֶךָ תִּתְּנוּ־לָהֶּן:**
(במ' קרח יח,כו) **וְאֶל־הַלְוִיִּם תְּדַבֵּר וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי־תִקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַמַּעֲשֵׂר אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם מֵאֲתָם בְּנַחֲלַתְכֶם וְהִרְמַתֶם מִמֶּנּוּ תְרוּמָת ה' מַעֲשֵׂר מִן־הַמַּעֲשֵׂר:**
(במ' קרח יח,כז) **וְנִחַשְׁבַּת לָכֶם תְרוּמַתְכֶם פְּדֻנְן מִן־הַגֵּרָן וְכַמְלֵאָה מִן־הַיִּקְבִּב:**

תניא נמי הכי: בן לוי שנתנו לו שבלין כמעשרותיו - יעשה אותן גורן, ענבים - עושה אותן יין. זיתים - עושה אותן שמן ומפריש עליהם תרומת מעשר, ונותנן לכהן. שכשם שתרומה גדולה אינה ניטלת **[בבלי ביצה יג,א]** אלא **(במ' קרח יח,כו)** **מִן־הַגֵּרָן** ... ו-**מִן־הַיִּקְבִּב** (רש"י: שנגמר כולה, דכתיב דגן תירוש ויצהר (טט: **(במ' קרח יח,ב)** **כָּל תְּלַב יֵצֶה וְכָל־חֶלֶב תִּירוֹשׁ וְדָגָן**)), כך תרומת מעשר אינה ניטלת אלא מן הגורן ומן היקב.

- מחשב? הא מדידה בעי! (רש"י: בשלמא אי בישראל מוקמת לה, ובתרומה גדולה - איכא למיתני מחשב (טט: אם תאמר שהסוגיה בישראל אי מתאים לשון מחשב כי), דניטלת באומד, שתרומה גדולה לא נתנה בה התורה שיעור, דכתיב **(דב' שפ' יח,ד)** **רִאשִׁית דָּגְנָהּ**, ורבנן הוא דאמרי שיעור עין יפה ובינונית ורעה, הלכך, באומד סגי, דאי נמי לא הייב כשיעור - חטה אחת פוטרת כל הכרי, אבל גבי לוי **(במ' קרח יח,כו)** **מַעֲשֵׂר מִן־הַמַּעֲשֵׂר** כתיב (ולכן) צריך למדוד (בדיוק ולא מתאים לשון מחשב). (.)

- הא מני (משנה זאת בשיטת) - אבא אלעזר בן גימל היא. דתניא, אבא אלעזר בן גימל אומר: **(במ' קרח יח,כו)** **וְנִחַשְׁבַּת לָכֶם תְרוּמַתְכֶם** (רש"י: בלויים כתיב) - בשתי תרומות הכתוב מדבר, אחת תרומה גדולה (רש"י: דכתיב **(במ' קרח יח,כו)** **פְּדֻנְן מִן־הַגֵּרָן**) ואחת תרומת מעשר (רש"י: דכתיב **(במ' קרח יח,כו)** **תְרוּמַתְכֶם**). (ומקשיים) כשם שתרומה גדולה ניטלת באומד (רש"י: כדפרישית דלא כתיב בה שיעור) ובמחשבה (רש"י: נותן עיניו בצד זה (טט: וחושב אפילו בלי דיבור שממקום זה יפריש) ואוכל בצד אחר, דכתיב **(במ' קרח יח,כו)** **וְנִחַשְׁבַּת**, ואתרייהו קאי (טט: כי כתוב לפני שניהם), והא דקא יליף לה מתרומה גדולה - משום אומד נקט לה (מחשב באומדן דעת את כמות תרומת המעשר שיפריש). (.)

- כך תרומת מעשר ניטלת באומד ובמחשבה . גופא, אמר רבי אבהו אמר רבי שמעון בן לקיש: מעשר ראשון שהקדימו (לוי לכהן) בשבלין - שמו טובלו (שם מעשר עושהו טבל האסור לאכילה עד שיפריש) לתרומת מעשר (אף שלא נגמרה מלאכתן לא הגיעו לזמן חיוב בתרו"מ). מאי טעמא? אמר רבא: הואיל ויצא עליו שם מעשר (רש"י: ורחמנא אמר **(במ' קרח יח,כו)** **וְהִרְמַתֶם מִמֶּנּוּ תְרוּמָת ה' מַעֲשֵׂר מִן־הַמַּעֲשֵׂר**: משנקרא מעשר - הזיקים לתרומתו). (.)

(במ' קרח יח,כו) **וְהִרְמַתֶם מִמֶּנּוּ תְרוּמָת ה' מַעֲשֵׂר מִן־הַמַּעֲשֵׂר** - מהפך פשטא מונח זקף-קטן, זקף-קטן מלמד על שתי דרשות שלפחות אחת מהן יוצאת מפשט הכתוב. **וְהִרְמַתֶם מִמֶּנּוּ** - משמע פשוטו שיפריש בפועל את תרומת המעשר. **דרשה (א)** לא חייב להפריש בפועל אלא במחשבת אומד של מקום וכמות מתוך הכרי. בעזרת עורך "מתבתא": הראשונים העירו שממלת **(במ' קרח יח,כו)** **וְנִחַשְׁבַּת** לומדים

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט; שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח; **תפנית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונה** – רבוי; **מקף** פשטא – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך; **רבוי**; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט; לא ממש; **טפחא** = טרףא – שני משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור רכות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; **מקף** – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונה רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה; (קדמא – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; **קדמא** ו**אולא** – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) **דרוש** בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; **תלישא-קטנה** = **טרסא** – **דרוש** בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכהה, **תלישא-גדולה** = **תלשא** – **דרוש** בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכהה; **פזר** – **דרוש** מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

שאפשר להפריש תרומה גדולה ותרומת מעשר **במחשבה**. ופרש"י **שלימוד** של הפרשת תרומת מעשר מהפרשת תרומה גדולה הוא לענין דין "אומד" שעליו **לחשב באומדן דעת** את כמות תרומת המעשר שיפריש ולא הפרשה בפועל. **דרשה (ב)** אמר רבא: **הואיל ויצא עליו שם מעשר פי' רשב"א משמע שגם דין זה שחל המעשר בשבילים למדים מפסוק זה. לרש"י זה חיוב מן התורה ורמב"ם (הל' מעשר פ"ג,ה"ט) כתב שאם לא הפריש חייב מכת מרדות (מרבנן). אפשר כי גם כאן יוצא הכתוב מפשוטו מפני שמחייב הפרשת תרומת מעשר אף שעדיין לא נגמרה מלאכתו.**

(טט: הגמרא מביאה שמועה אחרת בשם ר' שמעון בן לקיש שהלוי שהקדים את הכהן בשבילים עוד קודם שנגמרה מלאכתו והתחייבו בהפרשת תרומה, הלוי מפריש רק תרומת מעשר ממה שנטל ואינו מפריש לכהן תרומה. הבעלים יפרישו לכהן תרומה ממה שנטל וזה יהיה פחות מתרומה שהיה מפרישים אם לא היה הלוי מקדים ונוטל)
אמר רבי שמעון בן לקיש: (טט: דעתו כי) **מעשר ראשון שהקדימו בשבילין (לוי לכהן) - פטור מתרומה גדולה, שנאמר (במ' קרח יח,כו) והרמתם מלפני תרומת ה' מעשר מן המעשר**: מעשר מן המעשר אמרתי לך, ולא תרומה גדולה ותרומת מעשר מן המעשר (טט: אין דיון בדעת ריש לקיש שדעתו לא התקבלת).
 - אמר ליה רב פפא לאביי: **אי הכי, אפילו הקדימו בכרי נמי (רש"י: לתרומה בכרי שנתמרח, נפטר לוי, מהאי קרא)!** - אמר ליה: **עליך אמר קרא (רש"י כדי שלא תאמר כן (טט: בא הכתוב)) (במ' קרח יח,כט) מפל' מתנתיהכם תרימו את כל תרומת ה'!** (רש"י: ובלויים כתיב, ולהכי כתיב למימר דכל צד תרומה המוטלת בו – יתן)
 - (שואל רב פפא) **ומה ראית (להסביר כמו שהסברת) (רש"י: רש"י מסכת ביצה דף יג עמוד ב**
הדאי כל דמריב שדית ליה אהקדימו בכרי, ואיך אהקדימו בשבילים, אימא איכסא.)?
 - (עונה אביי) **האי אדגן, והאי לא אדגן. (רש"י: האי אדגן - הקדימו בכרי - כבר נעשה דגן, ומשבא לכלל דגן חלה עליו חובת כהן, דכתיב (דב' שפ' יח,ד) ראשית דגנך, הלכך מסתברא דהאי קרא דזכותא דכהן - אכרי תשדיה).**

מניין שהכתוב עוסק גם במצב שהקדים הלוי את הכהן בשבילים קודם שנגמרה מלאכתו ואחרי שירים תרומת מעשר פטור מלתרומה גדולה. נתבונן ב-**(במ' קרח יח,כו) ואל-הלוים תדבר ואמרת אליהם פיי תקחו מאת בני ישראל את-המעשר אשר נתתי לכם מאתם בנתלתם והרמתם מלפני תרומת ה' מעשר מן המעשר**: **פיי תקחו** – תלישא-גדולה העשויה ללמד אלפניה ולאחריה בתפקידי תלישא. כאן **דרשה אחת** לאחריה מחשב באומד את המקום והכמות של הפרשת תרומת מעשר אף שלא מפריש בפועל כמו שמוסבר הדרשות על **והרמתם מלפני תרומת ה'!** **דרשה שניה** אלפניה, אפשר באה ללמד על הגריעה מכמות התרומה שמקבל הכהן אם הלוי הקדימו בשבילים. הסבר משולב כלהלן.
פיי תקחו מאת בני ישראל – תלישא-גדולה קדמא ואולא, קדמא ואולא מלמד על סדר תקין של הפרשות. כאשר אין לוי מקדים בשבילין, הישראל גומר את מלאכת הדיגון עד לכרי. מפריש תרומה גדולה שעליה רומת תלישא-גדולה בתפקיד אומד של עין טובה אחד מארבעים, עין בינונית אחד מחמשים, עין רעה אחד מששים. אחר מפריש את-המעשר ללויים, ואז מצווים הלויים **והרמתם מלפני תרומת ה' מעשר מן המעשר**.
 אבל אם הלוי הקדים ליטול בשבילים לפני גמר מלאכתו כמרומו בטעם קדמא של **אשר** ועשה נגד מה שהזוהר במלת **תדבר** בלשון קשה, מה שעשה עשוי, וגרע חלק הכהן בתרומה (אף-על-פי שכמות התרומה היא מרבנן) ומעידה תבנית הטעמים זרקא סגול של **ואל-הלוים תדבר ואמרת אליהם** שגרע חלק הכהן ואינו ראוי אבל נעשה.

במדבר קרח יח,כו: ונחשב לכם תרומתכם פדנן מן-הנזרן וכמלאה מן-היקב:
במדבר קרח יח,כח: כן תרימו גם אתם תרומת ה' מפל' מעשרתיכם אשר תקחו מאת בני ישראל ונתתם מלפני תרומת ה' לאהרן הכהן:
רלב"ג (במ' קרח יח,כו) ונחשב לכם תרומתכם פדנן מן-הנזרן וכמלאה מן-היקב: - רוצה לומר, שהם דברים שנגמרה מלאכתם, אבל לא יתורמו שבלים על החטים, וזיתים על שמן; כמו העניין בתרומה שמפרישין ישראל לתת לכהנים, שהיא בדבר שנגמרה מלאכתו. **(במ' קרח יח,כח) ולפי שכבר צוה אותם בזה המאמר (טט: ב-במ' קרח יח,כו)** להפריש תרומת מעשר אחר שנגמרה מלאכתו, והיה לחושב שיחשוב, שאם לקח הלוי מישראל מעשר ראשון קודם שנגמרה מלאכתו, שלא נתן עדיין הישראל תרומה גדולה לכהן - שכבר יפטר הלוי כשיתן לכהן תרומת מעשר לבד, ויפטר מתרומה גדולה, אמר **(במ' קרח יח,כח) כן תרימו גם אתם תרומת ה' וגו'** - רוצה לומר, שלא תחשבו שאינכם מחוייבים בתרומה גדולה לפי שאתם לויים ולא חייבה אתכם התורה בה, כי בודאי גם כן מחוייבים להפרישה אחר שלא הופרשה ביד הישראל, ונגמרה מלאכת הפירות ההם בידכם, ותתנו התרומה לאהרן הכהן. ולפי שהתרומות הם בכללם לאהרן ולבניו, כמו שנבאר במה שקדם **(במ' קרח יח,ח)**, הנה אין ראוי שנבין מזה המקום שלא יתנו הלויים זאת התרומה כי אם לכהן גדול, אבל נבין מזה שהוא קודם לבניו, כמו שביארנו במה שקדם (וי' ז,לד). וכבר למדו רבותינו ז"ל מזה (ספ"ב קכא), שאין ראוי לתתה כי אם לכהן חבר, כמו העניין באהרן, לא לכהן עם הארץ. וזה באמת דבר ראוי לכל המתנות, כאמרו "לתת מנת הכהנים... למען יחזקו בתורת ה'" (דה"ב לא,ד), ויתבאר מזה שהמחזיקים בתורת ה' הם אשר יש להם 'מנת' כמו שאמרו ז"ל (סנה' צ,ב).

במדבר קרח יח,ח: וידבר ה' אל-אהרן ואלי הנה נתתי לך את-משמרת תרומתך לכל-קדשי בני ישראל לך נתתם למשחה ולבנייה לחק-עולם:
 סדר קדימה מומלץ למתן (מתנות כהונה בכלל) ותרומה ותרומת מעשר כנלמד כאן.
וידבר ה' אל-אהרן – מונח זרקא מונח סגול, כעין מוסיף מעין הענין על הענין. צ"ע **בני ישראל** – מקף תלשא, תלשא בתפקיד בעל בחינה נעלה (כעין מחיצה), ממליץ לבני-ישראל לתת מתנות כהונה בסדר קדימה המרומז ב-**לך** – קדמא, כהן הגדול (בעל בחינה נעלה) קודם לכהנים הפשוטים, כהן חבר קודמים לכהן עם הארץ.
נתתם למשחה ולבנייה – דרגא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים (אלו כל הכהנים) הקשורים לענין קבלת (מתנות כהונה בכלל) ותרומה ותרומת מעשר כנלמד כאן. מדאורייתא כל כהן מקבל מתנות כהונה ככלל) ותרומה ותרומת מעשר כנלמד כאן.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוות ה' האמנית – התלים ק"ט; שם; טעמי המקרא והתורה שבעל פה; התשע"ח; **נפצת השערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; **מקף פשטא** – מוציא פשט; **מרכא** – מאריך; רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** – טרחא – שני משמעות, רבוי מתפוט; **מרכא טפחא** – קבוצה שעשויה לדגול, ויתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטי; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטי; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; **מקף** – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביעי** – 4; **מנוח רביעי** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – **זקף-קטן** השלישי; **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** – גרש – גרש"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואלא** – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; **תלישא-קטנה** = **תראס** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכתה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכתה; **פזר** – דרוש מהפסוק ריעון לנושא אחר בהלכה;

1.7 במדבר קרה טז,א (התשע"ז) (בהשתתפות נחלת יעקב)

במדבר בהעלתך ח,כה: ומבן חמשים שנה ישוב מצבא העבדה ולא יעבד עוד:

במדבר בהעלתך ח,כו: ושרת את-אחיו באהל מועד לשמור משמרת ועבדה לא יעבד ככה תעשה ללויים במשמרתם: פ

בפסוק (במ' בהע' ח,ט) וְשָׂרְתָה אֶת־הַלְוִיִּם נְתִימִים לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַדְנָהּ עַל תְּפִידָה הַלְוִיִּם כַּמְשׁוּרָרִים (שירת הלוויים) בפה ובכלי נגינה במשכן ובמקדש. מתוך כך עולה נושא חובות וחזיונות הלוויים בקשר לעבודתם במקדש.

פוסק ה-[רמב"ם כלי המקדש פ"ג,ה"ח] זה שנאמר בתורה בלויים (במ' בהע' ח,כה), ומבן חמשים שנה ישוב מצבא העבדה אינו אלא בזמן שהיו נושאים המקדש ממקום למקום, ואינו מצוה נוהגת לדורות, אבל לדורות אין הלוי נפסל בשנים ולא במומין אלא בקול שיתקלקל קולו מרוב הזקנה יפסל לעבודתו במקדש, ויראה לי שאינו נפסל אלא לומר שירה אבל יהיה מן השוערים.

ה-[כסף משנה] (מכוון הקורא למקור פסיקת רמב"ם) זה שנאמר בתורה בלויים וכו' אבל לדורות אין הלוי נפסל בשנים ולא במומין אלא בקול. בספ"ק (בסוף פרק קמא) דחולין (שם דף כ"ד):

כך נאמר ב-[בבלי חולין כד, א] ת"ר: כהן משיביא שתי שערות עד שיוקין כשר לעבודה, ומומין פוסלין בו; בן לוי מבן שלשים ועד בן חמשים כשר לעבודה, ושנים פוסלין בו; במה דברים אמורים – באהל מועד שבמדבר, אבל בשילה ובבית עולמים אין נפסלין אלא בקול. א"ר יוסי: מאי קרא (איזה הוא המקרא שמוכיח זאת)?

[בבלי חולין כד, ב] (דה"ב ה, ג) וַיְהִי כִּאֲחֶד לְמַחְצְרִים וּלְמִשְׁכָּנֵיהֶם לְהִשְׁמִיעַ קוֹל־אֶחָד: עד שיוקין. עד כמה? אמר רבי אלעא אמר ר' חנינא: עד שירתת. רש"י (דה"ב ה, ג) וַיְהִי כִּאֲחֶד – אפילו זקנים במשמע. קול-אֶחָד – שצריכין לבשם את קולם

שיהא נראה כקול אחד. שירתת – ידי ורגליו רותתין מאין כח (טט: אפשר שזה מלמד גם על קול לא יציב).

(במ' בהע' ח,כו) וְשָׂרְתָה אֶת־אֶחָיו – קדמא ואלא מרמז ללמוד בפסוק כעין כלל ופרט בנושא שרות הלוויים כאשר רחמנא ליצולן כשרם פוחת, או קולם מתקלקל, או הם בעלי מום, או אינם בריאים ועוד מגבלות. אפשר כי הפרטים נמצאים בתוכן הפסוקים (במ' בהע' ח,כה) -

כו) כנידון ב-[ספרי פיסקא סג] (במ' בהע' ח,כה) המקשר בין (במ' בהע' ח,כה) וְלֹא יַעֲבֹד עוֹד וּבֵין (במ' בהע' ח,כו) וְשָׂרְתָה אֶת־אֶחָיו

בְּאֶהֱל מוֹעֵד

[ספרי פיסקא סג] (במ' בהע' ח,כה) ומבן חמשים שנה ישוב מצבא העבדה, שומע אני מכל עבודה במשמע ת"ל וְלֹא יַעֲבֹד עוֹד (במ' בהע' ח,כו) וְשָׂרְתָה אֶת־אֶחָיו בְּאֶהֱל מוֹעֵד מלמד שחוזר לנעילת שיערים ולעבודת בני גרשום (צ"ע כי נאמר ב-[במ' בהע' ח,כה-כו] שנשאו

יריעות, מסכים, מסכים, קלעים או לכאורה לא אמורים לחזור לנשיאתם?) ר' יהודה אומר הואיל ואמרה תורה יַעֲבֹד (האם הכוונה ל-[במ' ג,ז] לַעֲבֹד?) ואמרה (במ' בהע' ח,כה) וְלֹא יַעֲבֹד עוֹד אני למדתי שהעובד בשלשים אינו עובד בעשרים וחמשה כך הכהן לא יעבוד בעשרים וחמשה ת"ל (טט: על הלוויים) (במ' בהע' ח,כה) וְלֹא יַעֲבֹד עוֹד.

[התורה"מ יב] (במ' בהע' ח,כה) ומבן חמשים שנה ישוב מצבא העבדה וְלֹא יַעֲבֹד עוֹד: (במ' בהע' ח,כו) וְשָׂרְתָה אֶת־אֶחָיו, יש הבדל בין עבודה לשרות שעבודה הוא מה שיש בה יגיעה והשרות אין בו יגיעה אבל גם דבר שאין בו יגיעה רק שהוא עבודת ה' מיוחד

בפ"ע קרוי עבודה, וע"כ ממ"ש (במ' בהע' ח,כו) וְשָׂרְתָה אֶת־אֶחָיו ידעינן שחוזר לנעילת שיערים ולעבודת בני גרשון שהיא מלאכה שאין בה יגיעה ואינה עבודה בפני עצמה רק מסייע את אחיו, לאפוקי מלאכת השיר הגם שהיא מלאכה שאין בה יגיעה היא עבודה חשובה

בפני עצמה ונכלל בכלל (במ' בהע' ח,כו) וְעֵבֶדְהָ לֹא יַעֲבֹד, ורש"י ז"ל כתב שחוזר לעבודת השיר ג"כ ולא כן דעת הספרי, והרמב"ן הביא ראיה ממ"ש בחולין יכול אף בשילה ובית עולמים ת"ל (במ' נשא ד,מז) לַעֲבֹד עֲבֹדָה וְעֵבֶדְתָּ מִשָּׂא לא אמרתי אלא בזמן

שעבודה בכתף והרי עֲבֹדְתָּ עֲבֹדָה היא השיר כמ"ש רש"י שם א"כ אף לשיר נפסלו בזמן שהעבודה בכתף עיין שם. ריב"שור ובעלי התוספות מסבירים את נושא (במ' נשא ד,מז) פְּלִיְהָא לַעֲבֹד עֲבֹדְתָּ עֲבֹדָה באופן המרחיב מאד את עבודת הלוויים.

(במ' נשא ד,מז) מִבְּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְעַד בְּן־חַמְשִׁים שָׁנָה פְּלִיְהָא לַעֲבֹד עֲבֹדְתָּ עֲבֹדָה וְעֵבֶדְתָּ מִשָּׂא בְּאֶהֱל מוֹעֵד: [רבי יוסף בכור שור] (מז) עֲבֹדְתָּ עֲבֹדָה - שיר, שחיטה, הפשט וניתוח, שהיא עֲבֹדְתָּ לעבודת הכהנים; וזה היו עושים בני עשרים וחמש. וְעֵבֶדְתָּ מִשָּׂא - שהיו עושים בני שְׁלֹשִׁים.

[דעת זקנים מבעלי התוספות] (במ' נשא ד,מז) לַעֲבֹד עֲבֹדְתָּ עֲבֹדָה. ו-[הדר זקנים] (במ' נשא ד,מז) עֲבֹדְתָּ עֲבֹדָה. שחיטה הפשט ונתוח שהם עבודת הכהנים וזה היו עושים הלוויים כדכתיב בעזרא וכן בדברי הימים. וגבי פסחו של חזקיהו שהיו לויים מפשיטין. ובערכין דריש איזהו עבודה שצריכה עבודה עמו הוי אומר זה שיר שאין עושין הלוויים שיר אלא בשעת נסכים:

פְּלִיְהָא – מקף כרב-מצב עבודת הלוויים, (א) משורר; (ב) עושה עבודת כהנים המותרת ללוויים !!! וזה לא כנלמד בפר' בהעלתך שלוי אסור בעבודת כהנים בכלל; (ג) משא. פְּלִיְהָא – רביעי, אפשר שאלו ארבע עֲבֹדְתָּ עֲבֹדָה שחיטה הפשט ונתוח ושיר בשעת נסכים. לַעֲבֹד – קדמא, לויים הבאים ל-(א), (ב) מקדימים לבא מגיל 25 שנה ע"פ (במ' בהע' ח,כד) אפשר ללמוד כל המלאכות

ולעשות ע"פ הנאמר כאן. וע"פ [רמב"ן] (במ' בהע' ח,כה) ... חזר דוד למנותם מבן עשרים, לצורך הבית כשנבנה. בני 30 למשא בכתף. (במ' נשא ד,מז) לַעֲבֹד – קדמא עֲבֹדְתָּ עֲבֹדָה וְעֵבֶדְתָּ מִשָּׂא – דרגא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים לעבודות הלוויים הקשורים לנושא עֲבֹדְתָּ עֲבֹדָה, שעל כל אחד חלה אותה הלכה. ע"פ [רמב"ן] (במ' בהע' ח,כה) כל הלוויים (מגרשון, קהת ומררי) היו כשרים ל-

עֲבֹדְתָּ עֲבֹדָה היינו עבודת העבודה שמנו ריב"שור ובעלי התוספות.

אבל לגבי עבודת השירה נסביר ע"פ [רמב"ן] (במ' בהע' ח,כד) עד שנבנה הבית היה להם (למשפחת קהת) משא בכתף ולא היו ממנים בשיר אלא בראויים למשא. ורק על קהת חלה פרישת הלוויים בגיל חמשים שנה, לפי התורה"מ ע"פ הספרי ורמב"ן בזמן שעבודה בכתף והרי עֲבֹדְתָּ עֲבֹדָה היא השיר כמ"ש רש"י שם א"כ אף לשיר נפסלו בזמן שהעבודה בכתף.

ואפשר כי על כך מלמדת תבנית הטעמים של (במ' נשא ד,מז) עֲבֹדְתָּ וְעֵבֶדְתָּ מִשָּׂא – תביר מרכא טפחא, בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, הקשורים לנושא, כאן פרישת הלוויים בגיל חמשים שנה, שעל חלק מהם לא חלה איזה שהוא ענין בקשר לנושא. היינו משפחת גרשון ומשפחת מררי גם עד שנבנה הבית לא היו במגבלת חמשים שנה, ומשנבנה הבית לא פרשו כל הלוויים מעבודת השירה בגלל גיל, אלא נפסלים רק אם לא יכולים (דה"ב ה, ג) לְהִשְׁמִיעַ קוֹל־אֶחָד כפ' [רש"י בבלי חולין כד, ב].

ודרכו של [אלשיך] מתאימה לתבנית טעמים ללמד שכל עבודות הלוויים שוים בחשיבותן לה'

[אלשיך] (במ' נשא ד,מז) ד"ה כל הפקדים פְּלִיְהָא לַעֲבֹד עֲבֹדְתָּ עֲבֹדָה וְעֵבֶדְתָּ מִשָּׂא, כלומר אלו ואלו שוים, כמשא בכתף כעבודת עבודה. וגם באהל מועד, כי כלם יחשבו לענין השכר כעושים מלאכה באהל מועד. גם שבני מררי לא היתה עבודתם באהל

מועד כמדובר למעלה. ועל כן עשה סך הכל, ואמר (במ' נשא ד,מז) וַיְהִי פְּקֻדֵיהֶם שְׁמֹנֶת אֲלָפִים וְחֲמֵשׁ מֵאוֹת וּשְׁמֹנֶים: וזה מתאים לפתיחה (במ' נשא ד,מז) מִבְּן – קדמא ללא אולא בתפקיד כעין כלל הצריך לפרט והפרטים שעברנו עליהם מלמדים על ארבע עֲבֹדְתָּ עֲבֹדָה שכל הלוויים שוים בהם אם הם מתאימים לעשותם.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנית – תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח; **תפנית ההשערות**, אנתח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מוציא מרבי; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרפא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שגשויה לגדול, יותר לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקר – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסוק – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – תיקוש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק בכנין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עיקרה, שגגה = שכחה, תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עיקרה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

שכר הלויים חלף עבודתם במקדש: [בבלי בכורות ל,ב] ... וכן בן לוי שבא לקבל דברי לוייה, וכהן שבא לקבל דברי כהונה חוץ מדבר אחד - אין מקבלין אותו, שנאמר (וי' צו ז,לג) המקריב את־זבחים השלמים וגו' העבודה המסורה לבני אהרן - כל כהן שאינו מודה בה אין לו חלק בכהונה.

ויקרא צו ז,לג: המקריב את־זבחים השלמים ואת־החלב מבני אהרן לו תהיה שוק הדין למה: במדבר קרח יח,כא: ולבני לוי הנה נתתי כל־מעשר בישאל חלף עבדתם אשר־תם עבדים את־עבדת אהל מועד:

במדבר קרח יח,כג: ועבד הלוי הוא את־עבדת אהל מועד והם ישאו עונם חקת עולם לדִרְתִּיכֶם ובתוך בני ישראל לא ינחלו נחלה:

דברים עקב יח: קצת יהיו הכהן ה' את־שבת הלוי לשאת את־ארונו ברית־ה' לעמד לפני ה' לשרתו ולקבץ בשמו עד היום תהיה: במדבר קרח יח,לא: ואכלתם אותו (מעשר ראשון) בכל־קלום אתם וביתכם פירשך הוא לכם חלף עבדתכם באהל מועד:

בן לוי גליון הש"ס מפנה להלכה שפסק (רמב"ם הל' כלי המקדש פ"ג,ה"א) זרע לוי כולו מובדל לעבודת המקדש שנאמר (דב' עקב יח, כ) קצת יהיו הכהן ה' את־שבת הלוי, ומצות עשה להיות הלויים פנויים ומוכנין לעבודת המקדש בין רצו בין שלא רצו שנאמר (במ' קרח יח,כג) ועבד הלוי הוא את־עבדת אהל מועד, ובן לוי שקבל עליו כל מצות לוייה חוץ מדבר אחד אין מקבלין אותו עד שיקבל את כולן.

הרמב"ם מבוסס על [ספרי במדבר קרח פיסקא קיט] (במ' קרח יח,כג) ועבד הלוי הוא למה נאמר לפי שהוא אומר (במ' קרח יח,לא) חלף עבדתכם אשר הם עובדים שומע אני רצה יעבוד לא רצה לא יעבוד ת"ל (במ' קרח יח,כג) ועבד הלוי הוא בעל כורחו. (במ' קרח יח,כג) ועבד הלוי למה נאמר לפי שהוא אומר (במ' קרח יח,כא) ולבני לוי הנה נתתי וגו' אין לי אלא שנים שהמעשרות נוהגין בהם, שמיטין ויובלות (שיקבלו מעשר ראשון) מנין ת"ל (במ' קרח יח,כג) ועבד הלוי הוא. ר' נתן אומר הרי שלא היה שם לוי שומע אני יעבוד כהן והדין נותן ומה אם במקום שלא כשרו לויים כשרו כהנים כאן שכשרו לויים אינו דין שיכשרו כהנים (שגם הם משבת הלוי) ת"ל (במ' קרח יח,כג) ועבד הלוי הוא: (במ' קרח יח,כג) והם ישאו עונם אמרת ישראל לא ישאו עון לויים אבל כהנים ישאו עון לויים ת"ל (במ' קרח יח,כג) והם (הלויים) ישאו עונם.

[ספרי זוטא] (במ' קרח יח,כב) ... אבל בן לוי שאמר אי אפשר לא ליטול מעשר ולא לעבוד עבודה יכול שומעין לו ת"ל (במ' קרח יח,כג) ועבד הלוי הוא מגיד שמעבידין אותו בעל כרחו:

(כסף משנה הל' כלי המקדש פ"ג,ה"א) זרע לוי כולו מובדל לעבודת המקדש וכו'. פשוט הוא. ומ"ש ומ"ע להיות הלויים פנויים ומוכנין לעבודת המקדש בין רצו בין שלא רצו בסיפרי פרשת קרח שומע אני אם רצה יעבוד אם לא רצה לא יעבוד תלמוד לומר (במ' קרח יח,כג) ועבד הלוי בעל כרחו:

ומה שכתב ובן לוי שקיבל עליו כל מצות לוייה חוץ מדבר אחד אין מקבלין אותו עד שיקבל את כולן. בפרק עד כמה (בכורות ל'): ופירש"י דברי לויים לשורר ולשרת ולהיות שוער (גירסתנו ברש"י ולהיות שומר ונראה לי דתרווייהו איתנה):

(במ' קרח יח,כג) ועבד הלוי – קדמא ואולא מרמז שיש בכתוב כעין כלל מלמד, ואפשר שהוא הכלל הנאמר ב-[בבלי בכורות ל,א] מתני' ... זה הכלל: החשוד על דבר לא דנו ולא מעידו. ובהיקש המרומז בתבנית הטעמים של (במ' קרח יח,כג) חקת עולם לדִרְתִּיכֶם ובתוך בני ישראל – פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים (כאן אתנח ... סלוק), אפשר מקור להיקש הנלמד ב-[בבלי בכורות ל,א] אבל חכמים אומרים חשוד על המעשר חשוד על השביעית, ומאן חכמים – רבי מאיר היא, דאמר: חשוד לדבר אחד – הוי חשוד לכל התורה כולה. ושאר החשדות שנידונות בגמרא הזאת.

(במ' קרח יח,כג) הויא – רביע, אפשר ארבעה סעיפים בהסכם העבודה של הלויים: (א) חיב לעבוד גם בעל כרחו [ספרי במדבר קרח פיסקא קיט] (במ' קרח יח,כג) ונראה לבאר הנאמר והם (הלויים) ישאו עונם, היינו אם הלויים לא יעבדו לפי הסכם העבודה המבואר לעיל.

וכן ב-[ספרי זוטא] (במ' קרח יח,כב) ... אבל בן לוי שאמר אי אפשר לא ליטול מעשר ולא לעבוד עבודה יכול שומעין לו ת"ל (במ' קרח יח,כג) ועבד הלוי הוא מגיד שמעבידין אותו בעל כרחו:

עיי' [תרגום המיוחס ליונתן] (במ' קרח יח,כג) ויפלהו לויא הינון ית פולסו משפן זמנא והינון יקבלון ית חוביהון אין לא מזדקרוין פפולתנהון קנים עלם לדריכון ובגו בני ישראל לא יקטנון אהסנא:

[כתו יונתן] (תרגום לתרגום) [(במ' קרח יח,כג) ויעבדו הלויים הם את־עבדת אהל מועד והם ישאו עונם] אם לא נזהרים בעבודתם חק עולם לדורותיכם ובתוך בני ישראל לא ינחלו נחלה: ונראה לבאר כוונת התרגום "אם לא נזהרים בעבודתם" מטעם טפחא במלת (במ' קרח יח,כג) והם בתפקיד שנוי היינו כפי ביאורינו שלא עבדו או שהלוי שינה ולא ביצע תפקידו כראוי.

וזה שונה מפ' [רש"י] (במ' קרח יח,כג) והם – הלויים ישאו עונם של ישראל, שעליהם להזהיר הזרים מגשת אליהם: תפקיד האזהרה הוא חידוש על הנאמר ב-[במ' בעה' ח'ט] ולא יתנה פגני ישראל לגף פגשת פגני ישראל אליהקדש:

(ב) העובד זוכה במעשר ראשון [ספרי במדבר קרח פיסקא קיט] (ג) גם אם אין מעשר חייב לעבוד כגון בשנת שמיטה ויובל [ספרי במדבר קרח פיסקא קיט] (ד) לפי [בבלי בכורות ל,ב] בן לוי שבא לקבל דברי לוייה, ... חוץ מדבר אחד - אין מקבלין אותו, (חייב להיות מוכן לעבוד כל עבודה שתוטל עליו).

האם לוי בעל מום או חולה או פרש לגימלאות זכאי לקבל מעשר ראשון? עיון ב-[התוה"מ (מלב"ס ט) ג] (במ' קרח יח,כא) חלף עבדתם, מבואר שרק בעת שעובדים ולקמן (סי' עב) מבואר שאינו ממעט רק אם אינו מודה בעבודה, כי כבר בארתי (משפטי סי' יח) שנקרא בשם עובד כ"ז שהוא משועבד לעבודה אף אם חלה ולא עבד, רק אם פרק עול כגון עבד הבורח לא נקרא עובד, וכ"ז שהוא מודה בעבודה נקרא עובד: לכן פשוט שזכאי לקבל להנות ולאכל מעשרות.

(במ' קרח יח,כא) חלף עבדתם אשר־תם עבדים – מהפך פשטא מונח זקף-קטן, זקף-קטן מלמד על שני לימודים בכתוב, מהפך פשטא מלמד שלפחות אחד מן הלימודים יוצא מפשט הכתוב שלפיו רק העובד בפועל זוכה למעשרות, וקא משמע לן שהמודה בעבודה כולה על כל פרטיה אף על פי שאינו יכול לעבוד מכל סיבה שהיא זוכה במעשרות.

אשר־תם – מקף כרב-מצב דעת הלוי (א) המודה בעבודה זוכה לקבל מעשרות (ב) לוי שאינו מודה בעבודה אינו מקבל מעשרות אפשר שהלימוד השני מרומז בכתוב אשר־תם – מונח, כעין מרבה מצב שיש מספיק לויים לעבוד ואין צורך בעבודת כולם, בכל זאת זכאים לקבל מעשרות.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור ל) כי במצוות האמנות – התלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח; **תפנית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונה** – רבוי; **מחקה** – מוציא פשטא; **מרכא** = **מאריך**, רבוי; **דראג** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = **טפחא** – שני משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יותר לרבות, מכל מקום; **דראג תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; **מקף** – רב-מצב על המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **זקף-קטן** ... לפחות 4; **זקף-קטן** ... לפחות 4; **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = **גרש** = **גרש"ם** – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק ככעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה, **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

1.8 במדבר קרח טז,א (התשע"ח) (בהשתתפות נחלת יעקב)

פסוק **במדבר קרח יז,כז**: בני ישראל שואלים על המציאות של מיתה בידי שמים בגלל מעשים שחלקם עשו.

במדבר קרח יז,כז: **פ** וַיֹּאמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר הֵן נִוְעַנְנוּ אֶבְדְּנוּ פָלְגְנוּ אֶבְדְּנוּ:

תרגום אונקלוס (כז) ואמרו בני ישראל למשה למימר הא מננא קטילת חרבא הא מננא בלעת ארעא הא מננא מיתו במותנא (טט: מגפה):

תרגום יונתן (כז) וַאֲמָרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֹשֶׁה לְמִימָר הָא מִינָן אִישְׁמִיצִיאוּ בְשִׁלְהוֹבִית אִישְׁתָּא וּמִנָן אִתְבְּלִינוּ בְּאָרְעָא וְאָבְדוּ הָא אֶתְנַתְּא תְּשִׁיבִין פְּאִילוּ אֶבְדְּנָא פּוֹלְגָא:

תרגום ירושלמי (כז) וַאֲמָרִין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִימָר הָא סַפְגְּן וְכַדְנָן פּוֹלְגָא אִישְׁמִיצִינָן אִית מִינָן דִּי מִית בְּמַגִּיפְתָּא אִית מִינָן דִּי פְתַחַת אָרְעָא ית פּוֹמָה וּבְלַעַת יְתַהוֹן:

פי' **ו' יוסף בכור שור**] **(כז) הֵן נִוְעַנְנוּ** - מיתת עצמינו במגפה. **אֶבְדְּנוּ** - שרופים ונבלעים, דכתיב בהו **(טז,לג)** "ויאבדו מתוך הקהל".

[כז] הֵן נִוְעַנְנוּ אֶבְדְּנוּ - מרכא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא מסוים, כאן מיתה, והשוניים ביניהם או בהלכותיהם בקשר לנושא, כאן מיתות שונות למורדים בה' ובמערערים על משה שמנהיגם ע"פ ה' (במעשה העגל – בהחר בני לוי, בהשקיה כמו סוטה מאפר עגל הזהב, המרגלים – במגיפה, קרח ועדתו בבליעה באדמה, 250 בעלי המחנות בשריפה)

פסוק **במדבר קרח יז,כח**: בני ישראל שואלים על המציאות של מיתה בידי שמים בגלל קריבה לא מתאימה למשכן ה'.

במדבר קרח יז,כח: **כָּל הַקָּרֵב אֶל-מִשְׁכַּן ה' יָמוּת הַאֵם תָּמְנוּ לְגֹעַ**

הכהנים בעזרת הלויים מצווים למנוע קריבה של בני ישראל למשכן ה', וגם קריבה לא מתאימה של כהנים ולויים שאז הם כמו בני ישראל.

אחריות הכהנים נלמדת ב-**[בבלי יומא כד,א]** ע"פ **במדבר קרח יז,כז**: **וְאַתָּה וּבְנֵיךָ אֶתְךָ תִּשְׁמְרוּ אֶת-כְּהֻנַּתְכֶם לְכָל-דְּבַר הַמִּצְוָה וְלִמְצִית לַפְּרִיזָה וְעִבְדוּתָם**

עֲבַדְתָּ מִתְּנָה אֶתְּךָ אֶת-כְּהֻנַּתְכֶם וְהִזַּר הַקָּרֵב יוֹמָת:

[בבלי יומא כד,א] אַמַר רב ארבע עבודות זר חייב עליהן מיתה: זריקה והקטרה וניסוך מים וניסוך היין ולוי אַמַר אף תרומת הדשן ... מאי טעמא דרב דכתיב **(במ' קרח יח,ז)** **וְאַתָּה וּבְנֵיךָ ... וְעִבְדְתֶם עֲבַדְתָּ מִתְנָה** וגו' ... עבודת מתנה ולא עבודת סילוק

עֲבַדְתָּ מִתְנָה - מונח רביעי, בתפקיד לפחות ארבע, מרמז לארבע עבודות כרב - זריקה והקטרה וניסוך מים וניסוך היין ועוד עבודה המתחילה בתרומת הדשן (כמו שפתח לוי) ומסתיימת במתן שני גזרי עצים על המזבח, כמבורר בגמרא, מה שלוי לא אמר.

ב-**[בבלי יומא כד,ב]** מבורר ממלת **(במ' קרח יח,ז)** **וְעִבְדְתֶם** הדר ערביה קרא, היינו חיבר הכתוב שני תנאים לקה"ק ולמחוץ לו, וזר חייב רק על עבודות הנחה שהן גם עבודות תמות (מסיימות) גם בקה"ק וגם מחוץ לו.

(במ' קרח יח,ז) **עֲבַדְתָּ מִתְנָה אֶתְּךָ אֶת-כְּהֻנַּתְכֶם** - ... רביע ... זקף-קטן תבנית טעמים של כעין כתוב סתום שלא בא לסתום אלא לפרש **(במ' קרח יח,ז)** **וְהִזַּר הַקָּרֵב יוֹמָת**: פ במיתה בידי שמים על קריבה (היינו עשייה) של אחת מחמש העבודות שהן גם עבודות הנחה וגם עבודה המסיימת קבוצת עבודות.

קריבת זר לעבודה אפילו בטהרה שמתתו בידי שמים, **[ליקוטי ביאורי המצוות מהרמב"ם (הלכות ביאת המקדש פ"ט)]** ד"ה **(במ' קרח יח,ז)** **וְהִזַּר לֹא-יִקְרַב אֲלֵיכֶם**. (בתוך צווי ללויים משולבים הכהנים למניעת עבירה לזרים) ... אע"פ שהזרים מוזהרים שלא יתעסקו בעבודה מהעבודות הקרבנות אבל אין חייבים מיתה אלא על עבודה תמה, לא על עבודה שיש אחריה עבודה, ואין הזר חייב במיתה אלא על ארבע עבודות בלבד על הזריקה, על ההקטרה ועל ניסוך המים בחג, ועל ניסוך היין תמיד (טט: ולא מזכיר העבודה החמישית מתן שני גזרי עצים).

אפשר כי תבניות הטעמים הבאות של פסוק **(במ' קרח יז,כח)** מרמזות לברור פרטים בפסוק **(במ' קרח יז,כז)**.

[כח] כָּל הַקָּרֵב אֶל-מִשְׁכַּן ה' - מונח דרגא פסק תביר מרכא טפחא, כָּל - מונח מרמז שאפשר שיש יותר מלימוד אחד בסדרת הטעמים שאחריו, אפשר שזה לענינים שונים.

[רש"י] (כח) כָּל הַקָּרֵב אֶל-מִשְׁכַּן ה' וגו' - אין אנו יכולין להיות זהירין בכך; כלנו רשאין ליכנס לחצר אהל מועד, ואחד שיקריב עצמו יותר מחברו ויכנס לתוך האהל, ימות (טט: ע"פ רש"י **הַקָּרֵב אֶל-מִשְׁכַּן ה'** מלמד על מרחק לא ידוע). **הַאֵם תָּמְנוּ לְגֹעַ** - שמא הופקרנו למיתה?! ודומה לו פי' **[ר' יוסף בכור שור] כָּל הַקָּרֵב אֶל-מִשְׁכַּן ה' - ולא פירש היכן קרב; וכפל פירושו: הַקָּרֵב אֶל-מִשְׁכַּן ה'. הַאֵם תָּמְנוּ לְגֹעַ** - כי כל העם אינם זהירים וזריזים שלא ליקרב אֶל-מִשְׁכַּן ה', וימותו בכל יום!

נסביר את הלימוד מטעם מונח של מלת **[כח] כָּל - מונח הַקָּרֵב אֶל-מִשְׁכַּן ה'** מונח מרמז שסדרת הטעמים שאחריו יש להתחסס אליה פעמים אחדות (אפשר לענינים שונים). נשלב את **[רמב"ם הלכות ביאת המקדש פ"ט] [הט"ו]** נמצאו כל הפסולין לעבודה שמונה עשר ואלו הן: העובד ע"ז, הזר, בעל מום, הערל, הטמא, טבול יום, מחוסר כפורים, האונן, השכור, מחוסר בגדים, יתר בגדים, פרום בגדים, פרוע ראש, שלא רחץ ידים ורגלים, היושב, מי שיש בין ידו ובין הכלי דבר חוצץ, מי שיש בין רגלו ובין הארץ דבר חוצץ, מי שעבד בשמאלו, כל אלו פסולין לעבודה ואם עבדו חללו, חוץ מפרוע ראש וקרוע בגדים והשוהט לע"ז בשוגג, שאם עבדו עבודתן כשירה. סליקו להו הלכות ביאת המקדש.

ונוסיף עליו (א) הקרב לעזור בשמירה, (ב) הקרב לעזור ללויים בנשיאת כלי המשכן, (ג) אפשר שגם לוי הקרב לשמירה או נשיאה שאינה שלו, (ד) בעלי מום מהכהנים לעבודה, כהנים בלא רחיצת ידים ורגלים (ה) בעלי מומים מהלויים לנשיאה או אולי גם שירה ושמירה. אפשרות זאת נתמכת בפ' **[רשב"ם] (ז,כז) אֶבְדְּנוּ** - (טט-כמו) "ויאבדו מתוך הקהל" (במ' טז,לג). אם כן **(במקור ז,כז) פָּלְגְנוּ** אובדים מדי יום ביום; כיצד? **(ז,כח) כָּל הַקָּרֵב אֶל-מִשְׁכַּן ה' - כל איש ואיש אשר קרב אל המשכן לשומר או אל כלי המשכן עם הלויים, ימות, שעדיין לא התרה בם הקדוש ברוך הוא, שעדיין לא נכתב (במ' קרח יח,ז) וְהִזַּר הַקָּרֵב יוֹמָת**. ולכך הוא מזהירם בפרשה זו: **(במ' קרח יח,ז) וְהִזַּר לֹא-יִקְרַב אֲלֵיכֶם**, **(במ' קרח יח,ז) וְהִזַּר הַקָּרֵב יוֹמָת** - שמכאן ואילך לא יקרבו כלל, ולא ימותו. שאפילו בפרשת **(וי' אמר כא,א)** אַמַר אֲלֵי-הַכֹּהֲנִים, שכתוב שם **(וי' אמר כא,ז) דַּבֵּר אֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר אִישׁ מִן-עַמִּי לְדַרְתֶּם אֲשֶׁר יִהְיֶה בּוֹ מוֹם לֹא יִקְרַב לְהִקְרִיב לָתֵם אֲלֵיָי, שם לא פסל אלא בעלי מומים, אבל זרים לא פסל. ומה שפסל בפרשה שלאחריה **(וי' אמר כב,א)** אַמַר אֲלֵיכֶם ... פֶּלִיאִישׁ אֲשֶׁר-יִקְרַב מִפְּלִי-רְעֵכֶם אֲלֵי-הַקֹּדֶשִׁים אֲשֶׁר יִקְדִישׁוּ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לָהּ וְטָמְאָתוּ עָלָיו, באוכל בטומאת הגוף מדבר; אבל בעבודת זרים במשכן ובכליו לא ראינו עדיין חיוב מיתה.**

(במ' קרח יז,כח) הַקָּרֵב אֶל-מִשְׁכַּן ה' - פסק, אפשר שמבחין בין קריבות והעונשים (א) קריבות של אנשים שונים (ב) קריבות לעבודות שונות. חז"ל ב-[בבלי יומא כד,א]** למדו מ-**(במ' קרח יח,ז) עֲבַדְתָּ מִתְנָה אֶתְּךָ אֶת-כְּהֻנַּתְכֶם וְהִזַּר הַקָּרֵב יוֹמָת**, שאין הזר חייב מיתה אלא על**

ב"ה טוב טעם ודעת ולדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח; **תפצית ההשערות: אתנת, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח = רבוי; מהפך פשטא = מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא = מצרף; תביר = מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא = קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא = קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא = קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא = קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף = רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה, תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פזר – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;**

עבודה תמה. והשאלה הנשאלת היא מניין שיש חילוקים בחיוב הזר. הלא התורה סותמת באמרה **(במ' קרח יז, יז) וְהִזְרֵה תִּקְרָב יוֹמָת:** אפשר כי טעם פסק בפסוק **(במ' קרח יז, יז) כָּל תִּקְרָב וּ תִּקְרָב אֶל-מִשְׁכַּן ה'** יומת מבחין בין סוגי הקריבות וזה הביא את חז"ל לדרוש את מילת **(במ' קרח יז, יז) וְעַבְדְּתֶם** כשתי מלים "עבודה תם" היינו עבודה המסיימת סדרת עבודות. ובסיכום זר חייב על עבודת הנחה שהיא גם עבודה מסיימת.

הַתִּקְרָב וּ תִּקְרָב = פסק, [בבלי סנהדרין פד,א] זר ששימש במקדש. תניא, רבי ישמעאל אומר: נאמר כאן (במ' קרח יז, יז) וְהִזְרֵה תִּקְרָב יוֹמָת, ונאמר להלן (במ' קרח יז, יז) כָּל תִּקְרָב וּ תִּקְרָב אֶל-מִשְׁכַּן ה' יוֹמָת. מה להלן בידים שמים (רש"י ד-250 איש דקרח בשורפים) אף כאן בידים שמים, רבי עקיבא אומר: נאמר כאן, (במ' קרח יז, יז) וְהִזְרֵה תִּקְרָב יוֹמָת ונאמר להלן (דברים יג) והנביא הוא או חלם החלום ההוא יומת, מה להלן בסקילה - אף כאן בסקילה. רבי יוחנן בן נורי אומר: מה להלן (רש"י – נביא שהדיח) **בחנק - אף כאן בחנק. במאי קמיפלגי רבי ישמעאל ורבי עקיבא? רבי עקיבא סבר: דנין יומת מיומת ואין דנין יומת מימות (טט - במ' קרח יז, יז), ורבי ישמעאל סבר: דנין הדיוט מהדיוט (טט – לכן מיתה בידי שמים), ואין דנין הדיוט מנביא. - ורבי עקיבא: כיון שהדיח - אין לך הדיוט גדול מזה. במאי קמיפלגי רבי עקיבא ורבי יוחנן בן נורי? - בפלוגתא דרבי שמעון ורבנן. דתניא: נביא שהדיח - בסקילה, רבי שמעון אומר: בחנק. - הא אנן תנן, רבי עקיבא אומר: בחנק! - תרי תנאי ואליאב דרבי עקיבא, מתניתין רבי שמעון ואליאב דרבי עקיבא, ברייתא רבנן ואליאב דרבי עקיבא. הדרן עלך אלו הן הנשרפין.**

[פסיקתא זוטרותא (לקח טוב) במדבר פרשת קרח דף קטז עמוד ב] (במ' קרח יז, יז) כָּל תִּקְרָב וּ תִּקְרָב אֶל-מִשְׁכַּן ה' שתי קריבות. ומה לויים קורבים על קרובתם אל משכן ה' כל שכן שאר שבטים: וילקוט שמעוני תורה פרשת קרח רמז תשנד] (במ' קרח יז, יז) וְהִזְרֵה תִּקְרָב יוֹמָת, לעבודה, או לעבודה ושלא לעבודה, אמרת ומה (כהן) בעל מום שלא ענש בו מיתה לא ענש בו אלא לעבודה זו שענש בו מיתה אינו דין שלא יענש בו אלא לעבודה, הא מה ת"ל (במ' קרח יז, יז) וְהִזְרֵה תִּקְרָב יוֹמָת, לעבודה, והזר הקרב יומת, אפילו עבד בטהרה, או אינו אלא כשעבד בטומאה, אמרת אם הנכנס בטומאה שלא לעבוד חייב, קל וחומר לעובד, ומה ת"ל (במ' קרח יז, יז) וְהִזְרֵה תִּקְרָב יוֹמָת אפילו עבד בטהרה יומת רבי שמעון אומר נאמר כאן יומת ונאמר להלן (בנביא מדיח) מות יומת מה יומת האמור להלן סקילה אף יומת האמור כאן סקילה, רבי יוחנן בן נורי אומר נאמר כאן יומת ונאמר להלן יומת מה יומת האמור להלן בחנק אף יומת האמור כאן בחנק, (במ' קרח יז, יז) וְהִזְרֵה תִּקְרָב יוֹמָת עונש שמענו אזהרה לא שמענו תלמוד לומר וזר לא יקרב וגו', (במ' קרח יז, יז) וְהִזְרֵה תִּקְרָב יוֹמָת מיתה בידי שמים, רבי עקיבא אומר אף מיתה בית דין שנאמר ונוקב שם ה' מות יומת, אמרו לא מן השם הוא זה (אין ללמוד מן מקלל ה' לקריבה למקדש וקדשיו) אלא משום שנאמר (במ' קרח יז, יז) כָּל תִּקְרָב וּ תִּקְרָב אֶל-מִשְׁכַּן ה' יוֹמָת

[כח] הַתִּקְרָב וּ תִּקְרָב אֶל-מִשְׁכַּן ה' – דרגא תביר מרכא טפחא, תבנית הטעמים מרמזת לשתיים או שלוש הלכות. הלכה (א) אֶל-מִשְׁכַּן ה' – מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, אפשר שזאת הלכה לשעתו כאשר עדיין לא הוזהרו, וכולם היו רשאים ליכנס לחצר אהל מועד, מיתה לכל אחד מהעם כי אינו זיהר מספיק בקשר למשכן ה'. אבל לדורות הלכה (ב) [כח] הַתִּקְרָב וּ תִּקְרָב אֶל-מִשְׁכַּן ה' – דרגא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא מסוים, שעל כל אחד חל אותו ענין או הלכה. אפשר זה על עבודת מתנה שהיא גם עבודה תמה (מסיימת) שזר שיעשנה יומת בידי שמים. לדורות הלכה (ג) אפשר כי [כח] הַתִּקְרָב אֶל-מִשְׁכַּן ה' – תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא מסוים, שעל על חלקם לא חלה הלכה (ג) זר העושה עבודה שאינה עבודת מתנה ואינה עבודה מסיימת אינו במיתה.